

Niina Summanen ja Kati Vanhahonko

MANNERHEIMIN LASTENSUOJELU- LIITON KYMEN PIIRIN PERHEKUMMI- EN KOKEMUKSIA PERHEKUMMITOI- MINNASTA

Opinnäytetyö

Sosiaalialan koulutusohjelma

Lokakuu 2016

Tekijät	Tutkinto	Aika
Niina Summanen ja Kati Vanhahonko	Sosionomi (AMK)	Lokakuu 2016
Opinnäytetyön nimi		61 sivua 5 liitesivua
Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piirin perhekummi- en kokemuksia perhekummitoiminnasta		
Toimeksiantaja		
Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Kymen piiri		
Ohjaaja		
Lehtori Auli Jungner		
Tiivistelmä		
<p>Opinnäytetyön tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piirin perhekummien kokemuksia perhekummitoiminnasta. Tavoitteena oli tuottaa perhekummien kokemuksista tietoa, jota järjestö voi hyödyntää perhekummitoiminnan kehittämisessä. Tutkimuksessa etsittiin vastauksia kolmeen tutkimuskysymykseen: millaisia motiiveja perhekummeilla oli ryhtyä vapaaehtoistyöhön ja toimia siinä, miten perhekummit olivat kokeneet kummina olemisen sekä millaisena perhekummit olivat kokeneet organisaation tuen ja koulutuksen?</p> <p>Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Tutkimuksen aineiston keruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua, joka toteutettiin kahtena ryhmähaastatteluna. Tutkimuksen haastatteluaineisto käsiteltiin aineistolähtöistä sisällönanalyysimenetelmää käyttäen. Haastateltaviksi kutsuttiin kaikki vuoden 2015 loppuun mennessä aloittaneet ja aktiivisesti toimivat Kymen piirin Kotkan ja Kouvolan perhekummit. Kutsuttuja perhekummeja oli seitsemän, joista tutkimukseen osallistui kuusi. Jokainen haastatteluun osallistunut perhekummi pysyi nimettömänä, eikä kukaan ole tunnistettavissa tutkimustuloksissa.</p> <p>Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys käsitteli ennaltaehkäisevää tukea perheille ja lapsiperheiden arjen haasteita. Lisäksi teoria käsitteli vapaaehtoistyötä sosiaalijärjestöissä ja vapaaehtoisena toimimiseen liittyviä tekijöitä.</p> <p>Tutkimustuloksissa nousi esiin laajasti perhekummien kokemuksia. Tutkimustulosten perusteella kaikki perhekummit kokivat vahvasti haluavansa auttaa lapsiperheitä, tukea vanhemmuutta ja olla arjen tukena. Tuloksista ilmeni myös kummivuoden onnistumisia ja pettymyksiä sekä perhekummien jaksamiseen vaikuttavia tekijöitä. Organisaatiolta saatuun tukeen perhekummit olivat yleisesti ottaen tyytyväisiä, mutta palautteen antamiseen perhekummit toivoivat selkeyttä. Tuloksista Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piiri sai arvokasta tietoa perhekummien kokemuksista, mitä he voivat hyödyntää kehittäessään perhekummitoimintaa ja rekrytoidessaan uusia perhekummeja.</p>		
Asiasanat		
ennaltaehkäisevä tuki, vapaaehtoistyö, vapaaehtoinen, perhekummitoiminta		

Authors	Degree	Time
Niina Summanen and Kati Vanhahonko	Bachelor of Social Services	October 2016
Thesis Title		61 pages 5 pages of appendices
Family Mentor Activity as Experienced by the Family Mentors in Kymi Area of Mannerheim League for Child Welfare		
Commissioned by		
Mannerheim League for Child Welfare, Kymi Area		
Supervisor		
Auli Jungner, Senior Lecturer		
Abstract		
<p>The purpose of this thesis was to figure out experiences of family mentors in Mannerheim League for Child Welfare in Kymi area. The aim was to find out very important knowledge of family mentor's experiences, which the organization can use in the development needs of family mentor's activities.</p> <p>The research was looking for answers for three research questions: what kind of motives did family mentors have for starting voluntary work activities and for becoming a family mentor for over a year, how have family mentors experienced being a family mentor and how the family mentors have experienced the support and education of organization?</p> <p>The research is a qualitative research using focused interview as the research method. The interviews were held on two separate occasions in little groups. The research data was analyzed by using a content analysis. The interviewees who were invited to the interview were all active voluntary working family mentors who had started by the end of year 2015 in Kymi area in Kotka and Kouvola. There was seven invited interviewees and six of them participated in the research. Every family mentor who participated in the interview was anonymous, and no one can be recognized in research results.</p> <p>The theoretical framework of the thesis consists of preventive support for families, challenges of families with small children. The theoretical framework also consists information of voluntary work in social organizations and also the issues of working as a volunteer.</p> <p>The study showed experiences of family mentors widely. According to the results all family mentors felt strong urge to help families with small children, to support parenthood and everyday life. The study showed success, disappointments and also the issues which helped the well-being of family mentors. Support from the organization generally satisfied family mentors but giving feedback could be clearer. The study showed valuable knowledge about experiences of family mentors which Mannerheim League for Child Welfare in Kymi area can use in the development needs of family mentor's activities and when they are recruiting new volunteers as family mentors.</p>		
Keywords		
preventive support, voluntary work, volunteer, family mentor activity		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	ENNALTAEHKÄISEVÄÄ TUKEA PERHEILLE	7
2.1	Lapsiperheiden haasteet ja tuen tarve	8
2.2	Vanhemmuuden tukeminen ja sosiaalisten verkostojen puuttuminen.....	10
3	VAPAAEHTOISTYÖ SOSIAALIJÄRJESTÖISSÄ	11
3.1	Vapaaehtoisena toimiminen	12
3.1.1	Motivaatio ja sitoutuminen	12
3.1.2	Haasteet ja jaksaminen	14
3.2	Organisaation tuki.....	16
3.2.1	Perehdytys, palaute ja täydennyskoulutus	16
3.2.2	Työnohjaus ja vertaisryhmätoiminta	18
4	MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITON PERHEKUMMITOIMINTA	19
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	22
5.1	Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset	23
5.2	Tutkimuksen kohderyhmä.....	23
5.3	Tutkimusmenetelmä ja aineiston hankinta.....	24
5.3.1	Haastattelu	26
5.3.2	Haastattelun ja esitietokyselyn sisältö	28
5.4	Aineiston analyysi	29
6	TUTKIMUSTULOKSET	32
6.1	Motiivit ja sitoutuminen perhekummiuteen.....	33
6.2	Kummisuhteelle asetetut odotukset, tavoitteet ja toiveet	35
6.3	Onnistumiset ja pettymykset perheiden auttamisessa	37
6.4	Kummisuhteen haasteet ja perhekummina jaksaminen.....	38
6.5	Organisaatiolta saatu tuki ja koulutus	41
6.5.1	Henkilökohtainen tuki ja palaute.....	42
6.5.2	Vertaistapaamiset.....	44
6.5.3	Perhekummien kehittämisehdotukset.....	44
7	TUTKIMUSTULOSTEN TULKINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	45

7.1	Havainnointi	49
7.2	Yhteenveto	50
8	POHDINTA	51
8.1	Eettisyys ja luotettavuus	54
8.2	Jatkotutkimus- ja kehittämis ehdotukset	57
LÄHTEET		58
LIITTEET		
Liite 1. Toteutusaikataulu		
Liite 2. Saate Kotkan perhekummeille		
Liite 3. Saate Kouvola n perhekummeille		
Liite 4. Teemahaastattelu kysymykset		
Liite 5. Esitietokysely		

1 JOHDANTO

Lasten ja lapsiperheiden hyvinvointi puhuttaa nykyään paljon. Huomiota on alettu kiinnittämään erityisesti ennaltaehkäisevään ja varhaiseen tukeen, jotta perheiden haasteisiin voidaan puuttua jo varhaisessa vaiheessa, ennen suurempien ongelmien syntymistä. Usein lapsiperheiden elämässä koetaan haasteellisiksi työn ja perheen yhteensovittaminen, toimeentulon turvaaminen, ajanpuute sekä vanhempien huoli omasta jaksamisestaan vanhempina. (Karvonen & Lammi-Taskula 2014, 13 - 15.) Lapsiperheiden palveluita on ryhdytty kehittämään kaikilla sektoreilla. Kunnallisen perhetyön lisäksi järjestöt ovat vakiinnuttaneet vahvan toimijan roolin palvelujärjestelmässämme vapaaehtoistoiminnan kautta (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2012, 66). Kunnan ja järjestöjen välisellä yhteistyöllä voidaan vaikuttaa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin sekä vähennetään kunnan menoja. Sillä ongelmien korjaaminen tulee kalliimmaksi kuin hyvinvointia edistävä ja ongelmia ehkäisevä työ. Mannerheimin Lastensuojeluliitto tarjoaa ammatillista kumppanuutta ja palvelut ovat osa hyvinvointiverkostoa, paikallisesti sekä valtakunnallisesti. (MLL kunnan kumppanina.)

Lapsiperheiden tukeminen ja vapaaehtoistyö ovat lähellä sydäntämme. Itsekin olemme kokeneet lapsiperheen arjen haasteita ja tiedostamme läheisen tukiverkon tärkeyden, mikä ei ole itsestäänselvyys kaikille perheille. Koemme vahvaa halua olla mukana lapsiperheiden tukemisessa, myös vapaaehtoisina. Toinen meistä oli jo ennen tämän opinnäytetyön aiheen vahvistamista mukana Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piirin perhekummitoiminnassa ja toinen aikoo tulevaisuudessa ryhtyä perhekummiksi. Lisäksi aikaisemmin Kymen piirin perhekummitoimintaa oli tutkittu vain tuettavien perheiden kokemana, siksi kiinnostuimme tekemään tutkimusta perhekummitoiminnassa mukana olevien perhekummien kokemuksista.

Aiheen tutkimustyöllemme saimme joulukuussa 2015, Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piiriltä. Liittoa kiinnosti saada tietää perhekummitoiminnassa mukana olevien vapaaehtoisten perhekummien kokemuksia. Tutkimuksemme tavoitteena oli tuoda Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piirin tietoisuuteen hyödyllistä tietoa perhekummien kokemuksista, joita järjestö voi hyödyntää perhekummitoiminnan kehittämisessä sekä uusien perhekummien

rekrytoinnissa. Tutkimuksessamme selvitimme perhekummien motivaatiota ja sitoutumisen tasoa vapaaehtoistyöhön, perhekummien kokemuksia perheiden tukemisesta kummivuoden aikana sekä perhekummien kokemuksia liitolta saamastaan tuesta ja koulutuksesta.

Toteutimme opinnäytetyömme kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Tutkimuksen aineiston keruumenetelmänä käytimme teemahaastattelua, jonka toteutimme kahtena ryhmähaastatteluna. Haastattelun lisäksi käytimme tutkimusta tehdessämme perhekummeille etukäteen lähetettyjä esitietokyselyitä sekä havainnoimme perhekummien ryhmäkäyttäytymistä haastattelussa. Haastatteluaineiston käsittelimme aineistolähtöistä sisällönanalyysi menetelmää käyttäen. Tiedoksiantajiksi eli haastateltaviksi kutsuimme kaikki Kymen piirin toiminnassa mukana olevat perhekummit.

Teoriaosuudessa perehdymme ennaltaehkäisevään perhetyöhön, lapsiperheiden haasteisiin ja tuentarpeisiin sekä vanhemmuuden tukemiseen ja sosiaalisten verkostojen puuttumiseen. Lisäksi käsittelemme teoreettisena viitekehystenä vapaaehtoistyötä järjestöissä, vapaaehtoisena toimimista sekä vapaaehtoistoimintaan vaikuttavia tekijöitä kuten organisaatiolta saatua tukea. Teoriassa avaamme opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä kuten perhetyö ja vapaaehtoistyö. Vapaaehtoistyötä ja vapaaehtoistoimintaa käytetään usein tutkimuskirjallisuudessa neutraaleina synonyymeina (Laimio & Välimäki 2011, 9). Myös me käytämme opinnäytetyössämme sanoja samaa tarkoittavana asiana.

Tutkimuksemme osoitti lapsiperheiden kanssa tehtävän vapaaehtoistyön tärkeyden arjen haasteiden helpottamisessa. Mielestämme tällä saralla on vielä paljon kehitettävää, jotta useammat lapsiperheet saisivat tarvitsemaansa tukea. Tähän tarpeeseen perhekummit voisivat vastata, mikäli toimintaa saataisiin laajentumaan ja lisättyä yhteistyötä kunnallisten lapsiperheiden palveluiden kanssa.

2 ENNALTAEHKÄISEVÄÄ TUKEA PERHEILLE

Kaikki perheiden kanssa tehtävä työ voidaan katsoa perhetyöksi (Nätkin & Vuori 2007, 7). Perhetyötä toteutetaan monella eri tahoilla, kuten päivähoidossa, neuvoloissa, sosiaalityössä, kotipalvelussa, seurakunnissa sekä kolman-

nen sektorin järjestöissä. (Hansen, Janhunen, Kytöpuu, Salo, Seppänen, Seppänen, Tapio & Vilén 2014, 24 - 25.) Kolmannella sektorilla tarkoitetaan julkisen ja yksityisen toiminnanvälimuotoa, johon kuuluvat järjestöt ja yhdistykset (Utti 2009, 9, 14). Perhetyön toteuttaminen ei edellytä vapaaehtoistyössä ammattinimikettä. Perhetyö sisältää monia eri työmuotoja kuten keskustelua, perhetapaamisia, kotikäyntejä sekä kerho- ja leiritointia, joita vapaaehtoistyöntekijätkin voivat toteuttaa. Perhetyön tarkoitus on olla perheille avuksi, silloin kun perhe kaipaa elämässään tukea. Perheiden ohjaaminen, neuvominen ja kehottaminen ovat vuorovaikutustyötä, jolla pyritään perheen ymmärtämiseen ja tukemiseen. Perhettä voidaan auttaa löytämään omat voimavarat muun muassa kuuntelemalla perhettä, esittämällä kysymyksiä, toimimalla yhdessä sekä jakamalla tietoa asioista, joista voi perheelle olla apua. (Hansen ym. 2014, 25.)

Edistävillä ja ehkäisevillä palveluilla on merkittävä vaikutus huolen varhaisessa tunnistamisessa ja puuttumisessa (Halme, Nykänen, Perälä & Salonen 2011, 17). Ennaltaehkäisevän perhetyön tarkoitus on tukea perheitä ja auttaa perheitä löytämään ja vahvistamaan omia voimavaroja sekä parantaa perheen keskinäistä vuorovaikutusta varhaisessa vaiheessa, heti huolen havaitsemisen jälkeen. Perhetyön avulla voidaan tukea ja vahvistaa vanhemmuutta sekä ohjata vanhempia lasten kasvatuksessa ja hoidossa, ohjata vanhempia arjen hallintaan, vahvistaa perheen toimintakykyä ja tukea vuorovaikutustaidoissa sekä tukea perheen sosiaalisten verkostojen kehittymistä ja sitä kautta ehkäistä syrjäytymistä. Tavoitteena on lisätä lapsiperheiden elämänhallintaa ja edistää itsenäistä toimintakykyä oikea-aikaisesti, jolla voidaan ehkäistä ongelmien vaikeutumista ja tarvetta erityispalveluihin. (Tirkkonen 2015.)

2.1 Lapsiperheiden haasteet ja tuen tarve

Lapsiperheiden arki on usein hektistä. Taloudellisen turvan luominen asettaa vanhemmille haasteita, jotka heijastavat koko perheen hyvinvointiin. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos on tutkinut lapsiperheiden hyvinvointia ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Suomalaisten hyvinvointi 2014 -teoksen mukaan lapsiperheiden elämään vaikuttavat merkittävästi perheiden taloudellinen tilanne sekä ajankäytön ongelmat. Nämä heijastavat vanhempien parisuhteisiin sekä vanhemmuuteen heikentävästi. Vanhemmat kokevat, ettei heillä ole riittävästi ai-

kaa parisuhteelleen eikä vanhemmuuteen, sillä taloudellinen tilanne ja ansiotyöt asettavat ajankäytölle raamit. Työn ja perheen yhteensovittaminen koetaan haastavaksi toimeentulon turvaamisen vuoksi. Myös kotitöiden epätasainen jakaantuminen ja yhteisen ajan puute kuormittavat perheiden arkea ja keskinäisiä välejä. Arjesta selviytyminen tuottaa usein haasteita ja lapsiperheiden arki koetaan usein ”päivä kerrallaan -selviytymiseksi”. (Lammi-Taskula & Salmi 2014, 144 - 157.)

Vuonna 2014 julkaistun lapsiperheiden hyvinvoinnin tutkimuksen mukaan varhaisen huolen havaitseminen ja tilanteisiin puuttuminen ovat perheiden ongelmien ehkäisyssä ja tukemisessa keskeisiä. Vanhempana toimimiseen liittyy haasteita esimerkiksi lapsen kehityksellisiin ongelmiin, yleisen pahoinvoinnin, syrjäytymisen, mielenterveys ongelmien sekä ei-toivotun käyttäytymisen riskitekijöitä, siksi vanhemmuuden vahvistamiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Tutkimuksen mukaan arkipäivän pienet huolet voivat joskus olla jopa vaikeampia kuin isommat huolet, siksi vanhempien pieneenkin huoleen tulisi aina suhtautua asian vaatimalla vakavuudella. Tutkimuksessa ilmenee, että vanhemmuuteen ja perheeseen liittyvät ongelmat ovat usein yleisempiä kuin lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvät huolet. (Halme & Perälä 2014, 216, 219.)

Lapsiperheiden vanhempien huolenaiheet kumpuavat niin yksilöllisistä kuin yhteiskunnallisistakin seikoista. Monet lapsiperheiden vanhemmat ovatkin huolissaan omasta jaksamisestaan vanhempana. (Bardy & Lammi-Taskula 2009, 60.) Tuen tarpeeseen vaikuttavat perheen voimavarat ja olemassa olevat sosiaaliset tukiverkostot sekä huolen syy (Halme & Perälä 2014, 225). Lapsiperheiden arjen monimutkaistuessa myös perheiden palvelutarpeet sekä palveluille asetetut odotukset ovat kasvaneet. Palvelutarpeisiin vaikuttavat niin lapsiperheiden taloudellinen asema, perheen voimavarat, perhemuoto kuin arkiset huoletkin, joihin nykyinen palvelutarjonta ei ole kaikilta osin riittävää. Vuonna 2014 julkaistun lapsiperheiden hyvinvoinnin tutkimuksen tuloksissa ilmenee, että haavoittuvimmassa asemassa ovat ne perheet, joilla on vähäiset voimavarat tai heikko sosiaalinen asema. Nämä perheet kokevat palvelujen ja tuen saatavuuden useimmin riittämättömänä. (Halme, Kanste & Perälä 2014, 237 - 238.)

2.2 Vanhemmuuden tukeminen ja sosiaalisten verkostojen puuttuminen

Vanhemmuus voi joskus olla monimutkaista ja haastavaa. Epätietoisuus ja epävarmuus kasvattajana olemisesta ovat lisääntyneet. Vanhemmuudessa tulee vastaan myös tilanteita, jolloin vanhempien voi olla vaikea löytää toimivia toimintatapoja. Vanhempia voidaan tukea lisäämällä vanhempien kasvatustietoisuutta sekä vahvistamalla kasvattajan roolia. Joskus toimivien toimintatapojen löytäminen voi olla perheille helpompaa yhdessä perheen kanssa toimivan tahon kanssa kuin ilman heitä. Kasvatustietoisuus on ymmärrystä ja tietoa lapsen kasvun ja kehityksen lainalaisuuksista, vuorovaikutuksen merkityksestä sekä kasvatuksen ja hoidon tavoitteista. (Järvinen ym. 2012, 129 - 130.)

Vanhemmat kokevat usein konkreettiset neuvot kasvatuskäytännöistä tarpeellisemmaksi kuin yleistä tietoutta vanhemmuudesta (Kinnunen, Lämsä, Malinen, Poikonen, Rönkä & Sevón 2009, 292). Uusien näkökantojen, oman kokemuksen ja tietämyksen jakaminen sekä vanhempien kannustaminen rajojen asettamiselle esimerkiksi lapsen kiukutellessa tukevat ja opettavat vanhempia vahvempaan vanhemmuuteen (Järvinen ym. 2012, 132). Kasvaminen vanhemmuuteen ei saisi olla yksin vanhempien vastuulla vaan heidän tulisi saada tarvittaessa tukea yhteiskunnalta (Hyväluoma, Kivijärvi & Rönkä 2009, 68).

Perheen kehityskriisit ovat elämän muutoksia, välttämättömiä käännekohtia, jotka vaikuttavat arkirutiineihin. Kehityskriisit eivät kuitenkaan aina tarkoita negatiivisia muutoksia vaan ne voivat olla myös myönteisesti haastavia. (Hyppönen, Janhunen, Prusila, Salo, Seppänen, Tapio, Toivanen & Vilén 2014, 117.) Vanhemmuuteen vaikuttavat monet tekijät kuten parisuhde ja sen laatu, perheen elämäntilanne ja elämänkaaren vaihe sekä perheen sisäiset ja ulkoiset voimavarat. Sisäisiin voimavaroihin kuuluvat kyky tunnistaa lapsen kasvun ja kehityksen vaiheet, tietämys lapsen luonteenpiirteistä, kyky lapsen tarpeiden huomaamiseen ja kyky dialogiseen vuorovaikutukseen lapsen kanssa sekä energia käyttää omia taitoja. Sosiaalinen verkosto sekä tarvittaessa mahdollisuus ammattiapuun toimivat ulkoisina voimavaroina. Lasten kehitysvaiheet (esimerkiksi vauvan syntymä, vauvavaihe, kouluikä, murrosikä) muokkaavat vanhemmuutta parisuhteen kehitysvaiheiden lisäksi. On tavallista, että vanhemmat kokevat riittämättömyyttä ja epävarmuutta vanhempana ja kaipaavat tukea vanhemmuuteen. Tukiverkoston tuki nousee tällöin ensiarvoisen tärkeäksi. (Joutsiluoma, Murtojärvi & Talvitie 2010, 42 - 43; Järvinen ym. 2012, 124 - 127.)

Lapsiperheiden haasteena on myös sosiaalisten verkostojen mureneminen. Arjen haasteiden keskellä kaikilla ei ole käytettävissään isovanhempien tai ystävien tukea ja neuvoja, mikä toimisi perheen suojana (Pulkkinen 2002, 16). Sosiaalisten verkostojen merkitys korostuu muun muassa silloin, kun perheet joutuvat kohtaamaan elämänmuutoksen esimerkiksi toiselle paikkakunnalle muuton, jolloin sosiaalisten verkostojen saatavuus usein heikentyy. Myös avioero tai sairaus saattaa aiheuttaa sosiaalisten verkostojen heikentymistä. Yksilölle tärkeät henkilöt, tuen antajat, voivat auttaa häntä käyttämään omia voimavarojaan tehokkaasti ja selviytymään muuttuneessa tilanteessa. Pienten lasten äidit elävät tutkimusten mukaan yksinäisintä aikaa elämän kaaressaan. (Järvinen ym. 2012, 149 - 150.) Arjesta selviäminen voi helpottua jos perheellä on sosiaalinen tukiverkosto saatavilla (Poikolainen 2007, 97).

3 VAPAAEHTOISTYÖ SOSIAALIJÄRJESTÖISSÄ

Vapaaehtoistoiminta on yksittäisten ihmisten ja yhteisöjen hyväksi tehtyä organisoitua auttamis- ja tukitoimintaa, joka sisältää vuorovaikutuksellista osallistumista henkisen ahdingon lievittämiseen tai elinoloihin liittyvän puutteen korjaamiseen. Vapaaehtoistyö ei ole taloudellista yritystoimintaa tai palkkatyötä, eikä siitä saa rahallista korvausta. Vapaaehtoistoimintaa toteutetaan omasta halusta ilman pakotteita, eikä sitä pidetä velvollisuutena perhettä tai sukua kohtaan. Vapaaehtoistehtävään tukea, koulutusta ja valmennusta saaneen auttajan motiiveina ovat avuksi oleminen, autettavan tukeminen, tärkeiden merkityksellisten asioiden oppiminen ja halu vaikuttaa ja osallistua. Vapaaehtoistoimintaa tehdään omia arvoja vastaavan yhteisön hyväksi ja sen tulisi olla kaikkien kansalaisoikeus. Vapaaehtoistoiminta voi olla virallista, epävirallista tai vapaamuotoista ja toteutetaan yksilön omasta vapaasta harkinnasta ja oman motivaation perusteella. (Laimio & Välimäki 2011, 9 - 10.)

Yhteiskunnan auttamisjärjestelmässä vapaaehtoistyö sijoittuu henkilökohtaisen avun ja ammattiavun väliin (Utti 2009, 9, 14). Vapaaehtoistoinnilla on yhteiskunnallinen merkitys. Vapaaehtoistoiminta toimii vahvasti ennaltaehkäisevänä, täydentävänä ja olemalla usein osana julkisia sosiaali- ja terveyspalveluja. Eettisesti ei ole oikein korvata ammatilaisista syntyviä kustannuksia vapaaehtoisilla. (Kanrell & Laimio 2010, 11; Salonen 2012, 11.) Järjestöjen toiminta näkyy vahvasti perhetyössä ja ne toimivat kunnallisen perhetyön yh-

teistyökumppanina. Palvelutarpeen muuttuessa järjestöt pystyvät kehittämään toimintaansa nopeasti vastaamaan vaihtuviin tilanteisiin myös vapaaehtois-toiminnan avulla. (Järvinen ym. 2012, 65 - 66.) Mannerheimin Lastensuojelu-liitto on vakiinnuttanut oman paikkansa lapsiperheiden palveluissa ja palveluiden tarjoajana (Hansen ym. 2014, 33).

3.1 Vapaaehtoisena toimiminen

Vapaaehtoiset toimivat usein tuettavan tukihenkilönä. Ehkäisevää tukihenkilötoimintaa toteuttavat useimmiten järjestöt. Tukihenkilö voi tukea koko perheen voimavaroja esimerkiksi arjessa jaksamiseen tai vanhemmuuteen liittyvissä asioissa tai voi toimia yksittäisen lapsen tukena. (Tukihenkilötoiminnan muotoja.) Muista vapaaehtoistyön muodoista tukihenkilötoiminta eroaa kahdella tavalla. Tukihenkilötoiminta on yksilöllisempää ja enemmän arkielämän kokemukseen pohjautuvaa sekä vaatii enemmän sitoutumista kuin muu auttamistoiminta. Tukisuhde voi perustua keskustelun lisäksi tai vain yhdessä tekemiseen riippuen sekä tukihenkilön ja tuettavan persoonasta. Tukihenkilötoiminnan lähtökohtana on vapaaehtoinen ja tasavertainen kumppanuus, jonka tulee toteutua kummankin osapuolen ehdoilla. (Utti 2009, 37 - 38.)

Vapaaehtoistyö merkitsee usein vahvaa me-hengen kokemusta ja yhteisöllisyyden tunnetta ja kokoaa yhteen ihmisiä, jotka haluavat olla muille avuksi. Vapaaehtoistyötä voidaan tehdä myös oman hyvinvoinnin parantamiseksi antamalla toiselle hyvän mielen. Itsensä tarpeelliseksi tunteminen, auttamalla muita, voi olla monelle palkitsevaa. (Forss & Vatula-Pimiä 2014, 52, 54.) Halu kuulua ryhmään ja samanhenkisten yhteisöön ovat nykyajan syitä liittyä yhteisöihin. Lehtosen määritelmän mukaan jokin yhteinen tekijä ja vuorovaikutus yhdistävät yhteisön jäseniä. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2011, 153 - 154.)

3.1.1 Motivaatio ja sitoutuminen

Vapaaehtoistoiminnan perustan muodostaa motivaatio. Sosiaalipalveluissa sitoutuminen ja pitkäaikainen osallistuminen toimintaan ovat erityisen tärkeitä. Sosiaalipalveluiden motiiveissa nousevat esiin vapaaehtoisten motivaatioon

sisältyvät teemat altruismi, kiinnostus sosiaalipalveluihin, sosiaalisten kontaktien kaipuu sekä henkilökohtaiset emotionaaliset tarpeet. (Yeung 2005, 88.) Myös henkilökohtainen kasvu, sosiaalinen vastuu ja toisten odotuksiin vastaaminen sekä sosiaalisen hyväksynnän tarve nähdään vapaaehtoisten motivaation lähteinä (Musick & Wilson 2007, 56). Vapaaehtoistyöhön lähtemisen motiiveja on tutkittu ja löydetty neljä orientaatiota: auttaminen, tekemisen kaipuu, ryhmänkaipuu ja kokeilunhalu (Utti 2009, 33). Järjestötoimintaan osallistumisen syy on usein halu auttaa ja tehdä jotakin hyödyllistä. Motiivit ryhtyä vapaaehtoiseksi vaihtelevat usein sukupuolen sekä ikäjakauman mukaan. Esimerkiksi naisia motivoi usein sosiaalisuus, auttamishalu sekä mahdollisuus oppia uutta kun taas nuorilla korostuu enemmän paremman maailman tekeminen ja ikäihmisiä motivoi usein uusien tuttavien saaminen sekä tunne kokea olevansa hyödyksi. (Halonen, Karreinen & Tennilä (toim.) 2010, 34 - 35.) Vapaaehtoistyön toteutumisessa ja jatkuvuudessa keskeistä ovat yksilön motiivit ja motivaatio. Lähtökohtainen motiivi sitoutuminen ei ole, sillä vapaaehtoistyöntekijä ei voi olla sitoutunut ennen kuin on ollut toiminnassa mukana ja kokenut mitä toiminta on. Sitoutuminen nousee tärkeäksi tekijäksi toiminnan myötä. (Utti 2009, 32.)

Sitoutuminen sisältää mukautumista, samaistumista ja sisäistämistä. Persoonallisuuden piirteillä ja empatialla on merkitystä vapaaehtoistyössä, joka vaatii emotionaalista sitoutumista. Vapaaehtoistyön keston kannalta on tärkeää löytää sopiva vapaaehtoistyön muoto tekijälleen. Auttamisidentiteetti, sosiaaliset mahdollisuudet ja koulutus lisäävät vapaaehtoistoimintaan sitoutumista. Sitoutumiseen on todettu vaikuttavan yksilön arvot, persoonallisuus, identiteetti ja sosiaaliset suhteet. Organisaatioon sitoutumisen muodot toimivat eri tavalla vapaaehtoistyössä kuin palkkatyössä. Yksilö omaksuu ne ryhmän tai organisaation piirteet, jotka ovat hänelle merkityksellisiä ja sosiaalisesti samaistuu näin organisaatioon. Vapaaehtoinen voi sitoutua muun muassa asiakkaaseen, vapaaehtoistyötä tekevien ryhmään, organisaatioon tai ideologiaan. (Utti 2009, 25 - 28.)

Itsensä toteuttaminen ja tunne toisen auttamisesta ovat usein koettuja tunteita vapaaehtoistyössä. Parhaiten vapaaehtoinen voi kokea onnistuvansa silloin kun tehtävät ja siihen liittyvät haasteet vastaavat hänen kiinnostustaan ja kykyjään. (Salonen 2012, 11.) Vapaaehtoisen odotukset toiminnasta vaikuttavat siinä pysymiseen ja sitoutumiseen sekä toiminnassa jatkamiseen. Liian tarkat

ennakko-odotukset toiminnasta voivat estää toiminnassa jatkamisen. (Utti 2009, 27.)

3.1.2 Haasteet ja jaksaminen

Vapaaehtoistyötä ohjaavat vapaaehtoistyön eettiset periaatteet. Periaatteet koostuvat ihanteista, arvoista ja periaatteista, jotka koskevat oikeaa ja väärää sekä hyvää ja pahaa. Etiikan tehtävänä on auttaa ohjaamaan ja arvioimaan omaa sekä toisten toimintaa ja tutkimaan oman toiminnan perusteita sekä tekemään valintoja. Lähtökohtana eettisyydelle on suvaitsevaisuus, kyky sietää erilaisuutta ja kunnioittaa myös omien arvojen ulkopuolelle jääviä asioita. Luottamus perheen ja vapaaehtoisen välille syntyy silloin kun vapaaehtoinen hyväksyy heidät omina itsenään taustoista huolimatta. (Janhunen, Nissinen, Seppänen, Tapio & Vilén 2014, 62 - 63.) Erilaisuuden kohtaaminen tukisuhteessa voi olla haastavaa. Tukisuhteessa kohtaavat yleensä kaksi erilaista todellisuutta, tuettavan ja tukijan todellisuus. Jokainen perhe ja yksilö ovat erilaisia, ja jokaisella on omat arvot ja periaatteet, elämäntapa sekä maailmankatsomus, jotka ohjaavat kunkin omaa elämää. Näiden ymmärtäminen voi olla tukijalle haastavia ymmärtää ja hyväksyä. Ymmärtäminen ja hyväksyminen ovat kuitenkin ehto, jotta perheen tukeminen on mahdollista. Tukijan on osattava unohtaa omat ennakkoluulot, uskallettava olla avoin ja utelias kysymään perheeltä suoria kysymyksiä, helpottaakseen yhteisymmärryksen ja kommunikation luomista. (Korhonen 2005, 58 - 59.)

Vapaaehtoisuudessa työvälineenä toimii oma minä ja näin ollen tunteet saattavat nousta helpommin pintaan. Mitä läheisemmäksi suhde muodostuu autettavaan, sitä enemmän suhteeseen liittyy myös tunteita. Vapaaehtoisen on tärkeä erottaa omat tunteet autettavan tunteista ja säilyttää riittävä etäisyys autettavaan oman auttamiskyvyn säilymiseksi. Autettaessa muita voi joutua kohtaamaan hankalia tai ikäviä tunteita itsessään, esimerkiksi kipeitä tai käsittelemättömiä lapsuuden asioita. Ne olisi tärkeä hyväksyä ja suhtautua niihin avoimesti, jotta voi olla autettavalle tueksi. Vapaaehtoisen kärsivällisyys ja pitkäjänteisyys ovat tärkeitä ominaisuuksia vaativassa auttamistyössä. (Korhonen 2005, 60, 62.)

Tukisuhteen vaikeat vaiheet voivat kuormittaa vapaaehtoisen jaksamista, siksi vapaaehtoisena viihtymisen ja jaksamisen edellytyksenä on, että toiminta on vapaaehtoiselle merkityksellistä. Omien voimavarojen tunnistaminen on vapaaehtoiselle tärkeä taito. Voidakseen olla perheen tukena, on vapaaehtoisen itse voitava hyvin ja oman elämäntilanteen oltava tasapainossa. Tukisuhteessa saattaa tulla vastaan tilanteita, jotka ovat haastavia ja kuormittavat vapaaehtoisen jaksamista, jolloin vapaaehtoisen on kyettävä tunnistamaan itsensä omat voimavarat ja jaksamisen rajat. Vapaaehtoisen oma jaksaminen vaikuttaa siihen, kuinka paljon hän kykenee antamaan tuettavalle. Omasta jaksamisesta huolehtiminen on tärkeää. Jokaisella on joskus päiviä, jolloin väsy tai turhautuu helpommin tai omassa elämässä on haastavampia jaksoja, jotka vaikuttavat vapaaehtoisen jaksamiseen ja heijastuvat tukisuhteeseen. Yhtälailla myös tuettavan elämäntilanteet heijastuvat tukisuhteeseen. Vapaaehtoisen on tunnistettava itse omat jaksamisen rajat ja toimittava niiden mukaan sekä osattava kertoa omista rajoistaan niin tuettavalle kuin vapaaehtoistyöstä vastaavalle tahollekin. Toiset jaksavat toisia enemmän. (Korhonen 2005, 64.)

Auttamistyössä tarvitaan luonnollista ja inhimillistä suhdetta omaan itseen ja muihin ihmisiin. Työssä jaksamiseen vaikuttavat työntekijän oman elämän tasapainon lisäksi ihmissuhteet ja harrastukset sekä itsetunto. Kuormittava tekijä auttamistyössä on usein myötätuntostressi, jota olisi hyvä käsitellä työyhteisössä niin yhteisö- kuin yksilöllisestikin. Jos auttaja joutuu toistuvasti todistamaan autettavan emotionaalisesti raskasta todellisuutta, voi auttajalle kehittyä myötätuntostressi. Tämä saattaa aiheuttaa neuvottomuutta ja toivottomuutta sekä pitkittyessään johtaa auttajan uupumiseen. Yksin asioiden kanssa jäädessään auttajalla on suurempi riski uupua. (Janhunen ym. 2014, 85, 90.)

Vapaaehtoisen tärkein työväline on hän itse, josta hänen on huolehdittava viihtyäkseen ja jaksakseen. Itseään, jaksamistaan ja omia toiveita on kuunneltava ja omalle levolle on osattava suoda itsekkäästi aikaa. Myös itselle tärkeille asioille kuten perheelle ja ystäville on osattava antaa niille kuuluva aika. (Korhonen 2005, 66 - 67.) Käsiteltäviin asioihin on osattava ottaa etäisyyttä, etteivät ne kuormita liikaa vapaaehtoista. Tätä taitoa joutuu joskus harjoittelemaan (Janhunen ym. 2014, 65).

3.2 Organisaation tuki

Jokaisen tulisi voida olla osallinen omassa organisaatiossa tehtäviin päätöksiin sekä voida vaikuttaa organisaation kehittämiseen. Vapaaehtoisia kunnioittavassa organisaatiossa tiedonkulkuun panostetaan. Vapaaehtoisille viestitetään vertaistuen arvoa sekä positiivista mielikuvaa auttamisesta, mikä on yhtä arvokasta kuin ammatillinen työ. (Myllymaa 2010, 91.) Positiivinen sosiaalinen identiteetti organisaatiota kohtaan lisääntyy organisaation vapaaehtoiselle tuottaman ylpeyden ja kunnioituksen kautta. Se, kuinka hyvin vapaaehtoistyöntekijän hyvinvoinnista huolehditaan ja tuetaan tehtävässään, vaikuttaa arvostuksen kokemiseen. Emotionaalinen tuki tarkoittaa organisaation osoittamaa kunnioitusta ja kiitosta vapaaehtoistyöntekijän aikaansaannoksista ja antamastaan ajasta ja läsnäolosta. Tehtäväorientoitunut tuki on konkreettisempi tuen muoto, mikä auttaa tekijän toimintaa käytännössä. Vapaaehtoistyöntekijän kunnioituksella ja ylpeydellä on suora positiivinen vaikutus organisaatioon sitoutumiseen. (Utti 2009, 28 - 32.)

Vapaaehtoisille tarjottu tuki on keskeinen toimintaan sitoutumisen vahvistaja. Vapaaehtoinen tarvitsee tukea oman lähipiirin ja perheen lisäksi myös organisaatiolta. Yksilöllinen tuki on emotionaalista tukea sekä konkreettisempaa kuten raportointilomakkeiden täyttöohjeita toimintaa ohjaavalta tukihenkilövästävältä. Yhteisöllinen tuki on vapaaehtoisten vertaistukea, vertaistapaamisia ja jatkokoulutusta. Taustayhteisön vertaistapaamiset ja jatkokoulutukset lisäävät viihtymistä ja jaksamista vapaaehtoistyössä. (Utti 2009, 88 - 91.)

Vapaaehtoisten viihtymisen lisäämiseksi moni organisaatio järjestää virkistystoimintaa myös vapaaehtoisille kuten teatteria, retkiä, pikkujouluja ja saunailtoja. Yksilöllisen ja yhteisöllisen tuen järjestäminen korostaa vapaaehtoisten työn arvostusta ja lisää jaksamista. (Korhonen 2005, 69.) Yhdessä vietetty vapaaamuotoinen aika lisää vapaaehtoisten sitoutumista itse toimintaan ja yhdistykseen. Valmius ottaa vastaan suurempia haasteita kasvaa yhteishengen kasvaessa. (Halonen ym. 2010, 53.)

3.2.1 Perehdytys, palaute ja täydennyskoulutus

Vastuu työhön perehdyttämisestä kuuluu aina esimiehelle. Panostamalla uuden työntekijän vastaanottamiseen ja perehdyttämiseen, organisaatio varmis-

taa työntekijän paremman viihtyvyyden, motivaation ja työhön sitoutumisen. Perehdytys työhön on tärkeää myös vapaaehtoistyötä tekeville. Perehdyttämällä tarkoitetaan toimintatapoja, joiden avulla organisaatio voi auttaa henkilöä sopeutumaan uuteen työympäristöön ja tutustumaan työyhteisöön. (Kauhanen 2007, 92, 151.) Perehdyttäminen sisältää käytännön toimia kuten koulutusten avulla tutustumista työtehtävään ja tutustumista organisaation arvoihin ja toimintatapoihin sekä perehtymistä muihin työn kannalta oleellisiin seikkoihin, jotka auttavat työhön kiinni pääsemisessä (Kupias & Peltola 2009, 19). Uusien jäsenten henkilökohtainen huomioiminen on tärkeää. Heidän tulee voida tuntea kuuluvansa yhteiseen joukkoon ja tuntea, että heistä ollaan kiinnostuneita. Kiinnostuksen osoittamisella voidaan viestittää vapaaehtoisille, että heidän työnsä on arvokasta ja että sillä on merkitystä. Vapaaehtoisen huomioiminen ja kiittäminen toimivat usein palautteena vapaaehtoisille. Myös vapaaehtoiselle palautteen saaminen on tärkeää. (Halonen ym. 2010, 52.)

Avoimen palautekulttuurin työyhteisössä, henkilöt sitoutuvat paremmin työhönsä ja voivat paremmin. Palautteen antamisella ja vastaanottamisella viestitetään työntekijöille kuin vapaaehtoisillekin, että heistä välitetään ja organisaation toimintaa halutaan kehittää. Palautteen antamisessa ja vastaanottamisessa on tärkeä osoittaa kunnioitusta ja luottamusta toista kohtaan. Palautteen antamisessa on olennaista keskittyä positiiviseen palautteeseen, joka rohkaisee ja kannustaa kehittymään työssään. (Aarnikoivu 2010, 125 - 127.)

Perehdyttämisestä ja palautteen saamisesta huolimatta vapaaehtoinen voi joskus kokea kykynsä tai voimansa riittämättömiksi, jolloin tätä tunnetta voidaan vahvistaa mahdollistamalla vapaaehtoiselle täydennys koulutusta. Koulutus auttaa vapaaehtoista rakentamaan itseluottamustaan omiin taitoihin ja antaa tietoa erilaisista tarkastelutavoista omien näkemyksien kehittämiseen sekä toisten näkemyksien arvostamiseen, jotka edesauttavat vuorovaikutuksen rakentamisessa. (Mattila 2010, 95, 112.) Koulutuksilla luodaan pohjaa turvalliselle toimintaympäristölle, sitoutuneille toimijoille ja lisätään koulutuksen ja kokemusten avulla vapaaehtoisille ymmärrystä vapaaehtoistyöstä (Myllymaa 2010, 90). Vapaaehtoiselle mahdollisuus lisäkoulutukseen voi tuntua myös palkinnolta (Halonen ym. 2010, 80).

3.2.2 Työnohjaus ja vertaisryhmätoiminta

Sosiaalialan kuormittavuuden vuoksi työnohjaus on oiva työntekijöiden tukemisen muoto, jota voidaan toteuttaa yksilölle, ryhmälle tai koko työyhteisölle. Työnohjauksen tarkoitus on oppia ja kehittyä omassa työssä. (Työnohjaus.) Työnohjaus on tärkeä keino pitää yllä vapaaehtoistyöntekijöiden intoa, osaamista, sitoutumista, jaksamista, toiminnan yhtenäisyyttä ja laatua. Työnohjausta tarvitsevat eniten kuormittavassa ja jatkuvassa ihmissuhdetohtävissä toimivat vapaaehtoiset kuten tukihenkilöt ja vapaaehtoiset, jotka haluavat yhdessä tarkastella tekemäänsä työtä. Työnohjauksen tarvetta vapaaehtoisilla lisää palkkatyöhön verrattuna se, että heillä ei ole suojaavaa ammattikoulutusta, identiteettiä ja työkokemuksen varmuutta tukena. Heiltä puuttuu myös työyhteisön turva ja tehtävien rutiinit. Vapaaehtoisten työnohjauksessa keskeistä on tuen ja kannustuksen saaminen, päällimmäisten kokemusten purku, vapaaehtoisen roolin ja ajankäytön rajojen selvittäminen, uusien näkökulmien saaminen keskustelusta ja toisten kokemuksista, yhteenkuuluvuuden kasvattaminen ja vapaaehtoistoimijan identiteetin kehittäminen. Tärkeää on myös jaksamisen kannalta purkaa ja puida omia tunteita suhteessa tuettavaan. Vertaisryhmät toimivat usein vapaaehtoisille työnohjauksen tavoin paikkana, jossa he voivat vaihtaa kokemuksia ja tunteita. (Syrjänen 2010, 121 - 128.)

Vertaisryhmät ovat vakiinnuttaneet asemansa yhteistoiminnan muotona. Itseä sekä muita voi voimaannuttaa samanaikaisesti rakentavalla yhteistoiminnalla, jossa yhteisvoima näyttäytyy tunteita ja tietoa yhdessä jakamalla. Vertaisryhmässä jokaisella tulee olla tasa-arvoinen mahdollisuus vaikuttaa ryhmän toimintaan. Yleensä vertaisryhmien perustehtävä on mahdollistaa jaksamista tukeva avoin kohtaaminen ja voimaantuminen. (Salonen 2012, 22, 25.) Vertaistuesssa vastavuoroinen kokemusten vaihto on tärkeää (Forss & Vatula-Pimiä 2014, 52). Vertaistukeen perustuvat tapaamiset edellyttävät vuorovaikutteista kohtaamista ja omien kokemusten jakamista yhteisöllisesti. Vertaistuesssa tarvitaan yhteisesti jaettu sosiaalinen tila, jossa vastaanottajat ovat vuorovaikutuksellisesti kertomusten aktiivisia osallistujia. Henkilökohtaisesti koetut kokemukset jaetaan yhteisesti toisten käyttöön. Vertaissuhteessa toisen ihmisen läpikäymiin tilanteisiin ja tunteisiin vastaanottaja eläytyy niin kuin ne olisivat voineet tapahtua hänelle itselleenkin. Kun yksityistä elämäkokemusta käsitellään vertaisryhmässä, syntyy kokemustodellisuutta, joka koskee menneyttä,

nykyistä ja tulevaa ja yksityinen kokemus luo perustaa yhteisölliselle merkitykselle. (Hyväri 2005, 224 - 225.)

Toiminnan arviointi, seuranta ja kehittäminen mahdollistuvat vertaistoiminnassa. Vertaistoiminnalle olisikin hyvä nimetä vastuuhenkilö, jonka tehtävänä on huolehtia toiminnan suunnittelusta ja arvioinnista sekä toiminnan sujumisesta. Toiminnan koordinointi ja tehtävien jakaminen sekä toiminnasta tiedottaminen ja raportointi kuuluvat myös vastuuhenkilön tehtäviin. (Heino & Kaivolainen 2010, 12, 14.) Ryhmän ohjaajan on tärkeä luoda ilmapiiri, jossa erilaisten tunteiden ja ajatusten ilmaiseminen mahdollistuu. Vuoropuhelua tukeva toiminta perustuu aina kykyyn kuulla toista ja kunnioittaa erilaisuutta ja erilaisia mielipiteitä. (Kaskela & Väliavaara 2010, 21.)

4 MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIIITON PERHEKUMMITOIMINTA

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on avoin kansalaisjärjestö, johon kuuluu 88 780 jäsentä sekä eri puolilla Suomea 553 paikallisyhdistystä, joita tukee 10 piirijärjestöä, yksi niistä on Kymen piiri. Liitto tekee yhteistyötä muiden järjestöjen, yhteisöjen sekä verkostojen kanssa. Lisäksi Mannerheimin Lastensuojeluliitto toimii aktiivisesti lasten oikeuksien puolesta pitämällä yhteyttä muihin tahoihin. (MLL edistää lapsiperheiden hyvinvointia.)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton arvoihin kuuluvat lapsen ja lapsuuden arvostus, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus sekä inhimillisyys. Liiton päätehtäväksi onkin määritelty lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistäminen. Liiton periaatteina ovat ilo, avoimuus, kumppanuus, arjenarvostus ja osallisuus, jotka näkyvät liiton tarjoamissa palveluissa. (MLL edistää lapsiperheiden hyvinvointia.) Liiton strategiaan 2024 on kirjattu visio siitä, että yhteiskunnassamme lapsen etu asetetaan kaiken edelle. Visioon kuuluu ajatus siitä, että Mannerheimin Lastensuojeluliitto on vahvasti mukana lasten, nuorten ja perheiden elämässä heidän hyvinvoinnin lisääjänä. (Vaikuttaminen 2015.)

Lapsiperheiden tukemiseksi Mannerheimin Lastensuojeluliitto tarjoaa kunnille ammatillista kumppanuutta. Yhteistyön avulla pystytään tarjoamaan monipuolisia palveluita perheille ja toimimaan tehokkaammin sekä vähentämään päällekkäistä toimintaa. (MLL kunnan kumppanina.) Vertaistuki on usein riittävä tuki perheille, jolloin ammatillisen tuen tarve pienenee. Liitto panostaa vapaa-

ehtoisten ammatilliseen ohjaamiseen ja huolehtii vapaaehtoisten tukemisesta. (MLL osana kuntien perhekeskusverkostoa.)

Kuvassa 1 on esillä miten Mannerheimin Lastensuojeluliitto on osana lapsiperheiden palveluita (MLL osana kuntien perhekeskusverkostoa)

Mannerheimin Lastensuojeluliitto tarjoaa paikallisia ennaltaehkäiseviä ja edistäviä universaaleja palveluita kaikille lapsiperheille. Palvelut ovat käytännön arjen tukea ja yhteisöllistä toimintaa. Paikallisyhdistykset ovat jo saaneet 67 kunnan kanssa solmittua yhteistyösopimuksen. Yhteistyökunnissa matalan kynnyksen kohtaamispaikat ovat lisääntyneet ja niiden avulla perheiden osallistumismahdollisuudet ja vertaistuki ovat monipuolistuneet. (MLL osana kuntien perhekeskusverkostoa.)

Kymen piiri ry toimii Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan alueella (MLL:n Kymen piiri). Kymen piirin paikallisyhdistykset järjestävät lapsiperheille monipuolisia palveluita, jotka tukevat lapsiperheiden hyvinvointia arjessa kuten perhekahvilatoimintaa, vertaisryhmiä, lasten kerhoja, tapahtumia ja avoimia kohtaamispaikkoja. Kymen piiri koordinoi perhekeskustoimintaa, tarjoaa koulutusta ammattikasvattajille ja kouluille sekä tuottaa ammatillisia perhepalveluita. Perhekeskustoimintaan kuuluu tukihenkilötoiminnan 3 muotoa: perhekummitoiminta,

kaveritoiminta sekä ystäväksi maahanmuuttaja äidille -toiminta. Lisäksi tarjolla on lastenhoitoapua. (Palvelut lapsiperheille.)

Mannerheimin Lastensuojeluliitto kouluttaa vapaaehtoisia perhekummeja perheiden tueksi, arjen haastaviin tilanteisiin. Vapaaehtoiset perhekummit osallistuvat perhekummikoulutukseen, johon vapaaehtoiset valitaan haastattelujen perusteella. Peruskoulutuksen lisäksi kummit saavat säännöllistä ohjausta, joten perhekummien aikaa kuluu perheiden tukemisen lisäksi myös ohjaukseen, joka osoittaa kummien sitoutumista. (Perhekummit tarjoavat tukea lapsiperheille.) Vapaaehtoiset perhekummit toimivat lapsiperheiden tukena arjen haasteissa, tukemalla perheiden hyvinvointia ja vanhemmuutta. Tuki on suunnattu raskaana olevien ja neuvolaikäisten lapsien perheille, joilta puuttuu tukiverkosto, vanhemmuuden tukea kaipaaville vanhemmille, vanhempien voimavarojen heikentyessä sekä yksinäisille vanhemmille ja perheille, joiden arki on haasteellista esimerkiksi parisuhdeongelmien vuoksi. (Perhekummit.)

Tavoitteet kummisuhteelle määritellään yhdessä kummin ja perheen kanssa. Tavoitteissa huomioidaan perheen tarpeet, jonka mukaan kummisuhteen tavoitteet määritellään. Tapaamisten kesto ja tapaamisvälit vaihtelevat kummisuhteittain. Tapaamisia voi olla esimerkiksi viikoittain tai joka toinen viikko ja niiden kesto on yleensä muutaman tunnin. Tapaamisista sovitaan kummisuhteen alussa. Kummisuhde ja sopimus solmitaan vuoden määräajaksi. Perhekummit toimivat osallisina perheen arjessa, perheelle sopivassa ympäristössä joko perheen kotona tai perheen toiveiden mukaan esimerkiksi ulkona. Perhekummin tarkoitus on olla läsnä ja toimia yhdessä perheen kanssa, ei lastenhoitajana tai kodinhoitajana. Kuunteleminen ja keskusteleminen ovat perhekummin tärkeitä tehtäviä, perheiden tukemisessa. (Perhekummit tarjoavat tukea lapsiperheille.) Perhekummitoiminnassa perhekummi toimii oman elämäkokemuksensa, henkilökohtaisen tiedon ja perhekummikoulutuksessa saadun tiedon pohjalta. Toiminta pohjautuu vapaaehtoistyöstä annettuihin eettisiin periaatteisiin. Perhekummi voi itse vaikuttaa millaisen perheen kanssa hän toimii. Perhekummi toimii vain yhden perheen kanssa kerrallaan. (MLL:n perhekummien peruskoulutus 21.3.–1.4.2015, 4.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimuksemme tilaajana toimi Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piiri. Tutkimuksessamme selvitimme perhekummitoiminnassa mukana olevien perhekummien kokemuksia. Ennen tutkimuksen aloittamista anoimme Mannerheimin Lastensuojeluliitolta tutkimuslupaa, jonka liitto meille myönsi. Tutkimukseemme osallistui kuusi perhekummiä seitsemästä kutsun saaneesta.

Toteutimme tutkimuksemme käyttäen kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää, jossa tutkimusaineistoa voidaan kerätä monella tavalla, kuten haastattelemalla. Tässä tutkimuksessa tutkimusaineisto kerättiin ensisijaisesti haastatteluilla, joissa havainnoimme perhekummien ryhmädynamiikkaa ja sitä, miten se vaikutti heidän vastauksiin. Laadullinen tutkimusmenetelmä sopi tutkimukseemme parhaiten, koska keskityimme pääasiassa haastatteluista saattuihin aineistoihin, jonka pohjalta rakensimme opinnäytetyömme teoreettisen viitekehyksen. Tutkimuksemme aineiston hankinta menetelmäksi valitsimme teemahaastattelun, joka toteutettiin ryhmähaastatteluina. Ryhmähaastatteluja toteutimme kaksi, toisen Kotkassa ja toisen Kouvolassa. Haastatteluaineistoa purkaessamme ja opinnäytetyötä tehdessämme noudatimme aineistolähtöistä sisällönanalyysi menetelmää. Ennen haastattelujen ajankohtaa lähetimme perhekummeille esitietokyselyn. Esitietokyselyllä halusimme selvittää perhekummien taustatietoja, joiden selvittämisestä voi olla opinnäytetyön tilaajallemme hyötyä uusien perhekummien rekrytoinnissa.

Opinnäytetyön tilaajalla ei ollut meille asetettuja odotuksia tai toiveita vaan saimme vapaat kädet tutkimuksemme toteuttamiseen. Myöskään aikataulullisia toiveita tilaajalla ei tutkimuksellemme ollut, joten saimme päättää aikatauluista itse. Laadimme itse itsellemme aikataulun, johon olimme aikatauluttaneet tutkimuksemme jokaisen eri vaiheen aina suunnittelusta raportointiin ja tulosten esittämiseen asti. Pysyimme itsellemme asetetussa aikataulussa täysin. Yhteistyömme tilaajan tukihenkilövastaavan kanssa toimi koko prosessin ajan moitteettomasti. Pidimme hänet ajan tasalla tutkimuksemme etenemisestä, ja hän oli valmis vastaamaan kysymyksiimme aina tarvittaessa ja lisäksi hän järjesti meille toisen haastattelutilan.

5.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piirin perhekummien kokemuksia perhekummitoiminnasta. Tutkimuksen tavoitteena oli tuoda Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piirille arvokasta tietoa perhekummien kokemuksista, joita järjestö voi hyödyntää perhekummitoiminnan kehittämisessä sekä uusien perhekummien rekrytoinnissa.

Kymen piirin perhekummitoimintaa oli aikaisemminkin tutkittu. Aikaisemmassa tutkimuksessa oli selvitetty perheiden kokemuksia perhekummitoiminnasta. Meidän tutkimuksemme kohdistui perhekummeihin, sillä tilaaja halusi selvittää myös perhekummien kokemuksia, jotta perhekummitoimintaa voitaisiin kehittää kaikkia osapuolia palvelevammaksi kokonaisuudeksi.

Tutkimuksessamme halusimme tuoda esiin perhekummien kokemuksia mahdollisimman laajasti. Halusimme selvittää perhekummien motivaatiota ja sitoutumisen tasoa vapaaehtoistyöhön ja sitä, minkälaisia kokemuksia heidän perhekummiuteen on mahtunut perheiden tukemisessa sekä ovatko perhekummit olleet tyytyväisiä liitolta saamaansa tukeen ja koulutukseen vai olisivatko he toivoneet jotakin enemmän.

Tutkimuskysymykset:

1. Millaisia motiiveja perhekummeilla oli ryhtyä vapaaehtoistyöhön ja toimia siinä?
2. Miten perhekummit ovat kokeneet kummina olemisen?
3. Millaisena perhekummit ovat kokeneet organisaation tuen ja koulutuksen?

5.2 Tutkimuksen kohderyhmä

Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa tarkastellaan monipuolisesti, yksityiskohdat huomioiden. Kohderyhmän valinnan on oltava tarkoituksenmukaista, sillä laadullisessa tutkimuksessa tiedoksiantajien henkilökohtaiset mielipiteet, näkemykset ja kokemukset muodostavat tutkittavasta aiheesta tutkimuksessa esiin tulleen todellisuuden. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 164; Vilkkä 2015, 122, 135.) Tutkimuksemme aineiston kerääminen toteutettiin ensisijaisesti teemahaastattelu menetelmää käyttäen. Haastattelut toteutettiin ryhmä-

haastatteluina. Haastattelun eduksi voidaan katsoa tutkimukseen tekijän mahdollisuus valita haastatteluun ne henkilöt, joilla on tietoa ja kokemusta tutkittavasta asiasta (Sarajärvi & Tuomi 2013, 73). Tiedoksiantajien valinnan tulee olla harkittua ja tarkoituksen mukaista, koska laadullisen tutkimuksen tarkoituksena ei ole pyrkiä tilastollisiin yleistyksiin vaan pyritään muun muassa ymmärtämään jotakin tiettyä toimintaa. Siksi tiedoksiantajiksi olisi hyvä valita ne henkilöt, jotka tietävät tutkittavasta asiasta mahdollisimman paljon. (Sarajärvi & Tuomi 2013, 85.)

Tiedonantajiksemme eli haastateltaviksi perhekummeiksi valitsimme kaikki vuoden 2015 loppuun mennessä aloittaneet ja aktiivisesti toimivat Kymen piirin Kotkan ja Kouvolan perhekummit. Kutsuttuja perhekummeja oli seitsemän, joista haastatteluun osallistui kuusi. Tutkimuksen oli tarkoitus selvittää Kotkan ja Kouvolan perhekummien kokemuksia, joten muita haastateltavia ei tutkimukseemme voinut edes ajatella.

Haastatteluihin kutsutut perhekummit kutsuimme saatekirjeillä, joissa esitimme itsemme sekä kerroimme tutkimuksemme aiheen, mitä tutkimme sekä mihin tutkimuksen tuloksia tultiin käyttämään. Saatteessa lupasimme haastateltaville, että he pysyvät nimettöminä ja anonyymeinä, joten heidän tunnistettavuus ja yhdistäminen lopullisiin tuloksiin olisi mahdotonta. Lisäksi saatteessa ilmeni myös haastatteluiden ajankohdat ja paikat, jossa haastattelut järjestettiin.

5.3 Tutkimusmenetelmä ja aineiston hankinta

Laadullisella tutkimusmenetelmällä tarkastellaan merkitysten maailmaa, joka ilmenee ihmisten välisinä suhteina ja merkityskokonaisuuksina. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on kuvata tiedoksiantajien koettua todellisuutta. Tutkimusta tehdessä tutkijan tulee täsmentää, tutkitaanko käsityksiin vai kokemuksiin liittyviä merkityksiä. Käsitykset kuvaavat tyypillisiä ajattelutapoja, kun taas kokemukset ovat aina henkilökohtaisesti koettuja asioita. Tutkimuksen tavoitteena on tuoda esiin tutkimuksen aikana ilmenneitä asioita ihmisten toiminnasta, jotka muutoin olisivat jääneet tavoittamattomiin. (Vilkkä 2015, 118, 120.) Tutkimuksssamme halusimme tuoda esiin perhekummien omakohtaisia kokemuksia käsitysten sijaan. Perhekummien kokemuksia keräsimme en-

sisijaisesti haastatteluiden avulla. Haastattelu on yksi laadullisen tutkimuksen merkittävimmistä aineistonkeruumenetelmistä (Hirsjärvi ym. 2013, 205).

Näimme haastattelussa mahdollisuuden saada perhekummien kokemuksia parhaiten esiin, siksi valitsimme kyseisen tavan kerätä tutkimusaineistoa. Tutkija voi aineistoa kerätessään käyttää haastattelun rinnalla myös kyselyä tai havainnointia (Sarajärvi & Tuomi 2013, 73). Haastattelun lisäksi käytimme tutkimusaineiston keräämiseen esitietokyselyä sekä havainnointia.

Toteutimme kaksi ryhmähaastattelua eri päivinä. Toinen haastattelu järjestettiin Kotkassa ja toinen Kouvolassa, koska halusimme antaa perhekummeille mahdollisuuden osallistua tutkimuksemme haastatteluun itselleen sopivampana ajankohtana. Tämä palkitsi myös meitä tutkijoina sillä näin saimme lähes kaikki perhekummit osallistumaan tutkimukseemme ja saimme kerättyä laajemman aineiston tutkittavaksemme. Toiseksi aineiston hankintamenetelmäksi valitsimme esitietokyselyn, jonka lähetimme jokaiselle perhekummille ennen haastatteluajankohtaa. Esitietokyselyllä halusimme selvittää etukäteen perhekummien taustatietoja ja näin säästää varsinainen haastatteluille varattu aika vain perhekummien kokemusten kertomiselle. Haastattelut toteutettiin maaliskuussa 2016.

Tutkimusongelma vaikuttaa olennaisesti tutkimusmenetelmän valintaan, eli minkälaista tietoa ja keneltä sitä pyritään saamaan ohjaavat tutkijaa tutkimusmenetelmän valinnassa (Hirsjärvi ym. 2013, 184). Haastattelussa haastattelijalla on mahdollisuus tarvittaessa toistaa kysytyt kysymykset, käydä keskustelua tiedoksiantajien kanssa sekä oikaista mahdollisia väärinkäsityksiä ja selvittää sanamuotoja. Tämän vuoksi haastattelun katsotaan olevan joustava muoto aineiston hankinnalle. (Sarajärvi & Tuomi 2013, 73.) Tutkimukssamme aineistonkeruumenetelmäksi valitsimme teemahaastattelun haastattelun joustavuuden vuoksi. Haastattelujen aikana meillä oli mahdollisuus esittää perhekummeille tarkentavia kysymyksiä sekä tarvittaessa selvittää kysymyksiämme.

Uskomme, että saimme haastattelujen avulla laajemmin tietoa perhekummeilta kuin esimerkiksi postitetuilla kyselyillä. Laajemman haastatteluaineiston saamiseksi annoimme etukäteen perhekummeille nähtäväksi haastattelukysymykset. Haastattelukysymysten ja aiheen antaminen etukäteen tiedoksiantajille on perusteltua kun halutaan saada tutkittavasta asiasta mahdollisimman

paljon tietoa (Sarajärvi & Tuomi 2013, 73). Haastattelukysymysten etukäteen antamisen tarkoituksena oli antaa perhekummeille enemmän aikaa miettiä haastatteluissa esitettäviä kysymyksiä. Uskomme, että menettelytapamme tuotti tulosten kannalta enemmän tietoa perhekummien kokemuksista kuin haastattelutilanteessa ensikertaa kuullut kysymykset. Kysymysten etukäteen antamisessa piili myös riski. Perhekummit saattoivat pohtia sitä, minkälaisia vastauksia me tai Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piiri halusimme, mikä saattoi vaikuttaa harkitusti vastaamiseen. Vastauksien spontaanisuus jäi näin ollen vähäisemmäksi.

Välitöntä suoraa tietoa ryhmien, yksilöiden tai organisaatioiden käyttäytymisestä ja toiminnasta luonnollisissa ympäristöissä saadaan helposti havainnoinnilla. Havainnointi sopii hyvin kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen menetelmäksi. Tutkittaessa ryhmän vuorovaikutusta havainnointi on erinomainen menetelmä. Havainnoinnilla on mahdollista saada tietoa myös sellaisista asioista, joita tutkittavat eivät tuo sanallisesti ilmi. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 213.) Haastatteluaineisto toimi tutkimuksemme pääasiallisena aineistona. Johtopäätöksiä tueksi suoritimme haastatteluiden aikana myös havainnointia, koska halusimme seurata miten ryhmäpaine ja eri jäsenten toiminta vaikutti perhekummien toimintaan ja kysymyksiin vastaamiseen.

5.3.1 Haastattelu

Järjestimme perhekummeille kaksi ryhmähaastattelua. Kestoltaan ryhmähaastattelut poikkesivat toisistaan, toinen haastattelu kesti 2 tuntia 24 minuuttia ja toinen yhden tunnin. Näin ollen haastatteluaineistoa kertyi yhteensä 3 tuntia ja 24 minuuttia. Perhekummien haastattelut toteutettiin ryhmähaastatteluina, sillä perhekummit olivat toisilleen ennestään tuttuja ja he olivat tottuneet yhteisiin vertaistapaamisiin, joten keskinäinen ajatusten vaihto oli heille luontevaa. Haastattelut nauhoitettiin, jotta pystyimme keskittymään kirjaamisen sijaan perhekummien keskusteluun. Haastattelujen nauhoittaminen mahdollisti aineiston uudelleen kuuntelemisen ja tarvittaessa haastateltavien sanomisien tarkistamisen ja kyseenalaistamisen (Ks. Ruusuvuori 2010, 428).

Ryhmähaastatteluissa noudatimme teemahaastattelu menetelmää. Teema-haastattelu on puolistrukturoitu menetelmä, jossa teema-alueet eli haastatte-

lun aihepiirit ovat kaikille samat ja kohdennetaan tiettyihin teemoihin. Strukturoidun lomakehaastattelun kysymysten tarkka järjestys ja muoto puuttuvat teemahaastattelusta. Teemahaastattelu etenee tiettyjen keskeisten teemojen mukaan ja tuo haastateltavien äänen kuuluviin. Ihmisten tulkinnat asioista ja heidän itsensä antamat merkitykset niille ovat keskeisiä ja arvokkaita. Teemahaastattelu huomioi, että merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. Kaikkia tutkittavan subjektiivisia ajatuksia, kokemuksia, tunteita, uskomuksia, elämysmaailmaa ja tilannemäärittelyjä voidaan tutkia teemahaastattelu menetelmällä. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 47 - 48.)

Valitsimme teemahaastattelun, koska halusimme haastattelun olevan perhekummeille kokemuksena rento vertaistapaamisten tapaan, jolloin perhekummien oli helpompaa kertoa omia kokemuksiaan. Teemahaastattelun positiivisena asiana näimme teemat, jotka ohjasivat keskustelua. Haastattelukysymykset olivat teemoihin liittyviä suuntaa antavia avoimia kysymyksiä ilman ennalta päätettyjä vastausvaihtoehtoja, jotta perhekummit saivat paremmin omat kokemuksensa kerrottua. Avoimien kysymyksien avulla haastatteluissa nousi esille myös asioita, joita emme osanneet odottaa, sekä pystyimme tuomaan enemmän perhekummien omakohtaisia kokemuksia esiin. Meidän roolimme oli ohjailla keskustelun etenemistä teemojen mukaisesti, jotta saimme tutkimuksemme kannalta kaiken tarvittavan tiedon. Tarvittaessa kysyimme perhekummeilta myös tarkentavia kysymyksiä, jos jokin asia jäi mietityttämään tai perhekummit eivät olleet varmoja, mitä he kertoisivat.

Ryhmähaastattelu voidaan järjestää keskustelutilaisuutena, jonka tavoite voi olla vapaamuotoinen. Keskustelussa osanottajat tuottavat monipuolista tietoa ja kokemuksia tutkittavasta ilmiöstä ja tekevät huomioita ja kommentoivat asioita spontaanistikin. Haastatteliija puhuu ryhmähaastattelussa useammalle haastateltavalle samanaikaisesti, mutta esittää kysymyksiä myös ryhmän yksittäiselle jäsenelle. Ryhmähaastattelussa on mahdollista tavoittaa jaetut ja kollektiivisesti tuotetut merkitysrakenteet. Ryhmähaastattelussa lähtökohtana on usein vuorovaikutus osallistujien kesken ja haastattelijan tehtävä on keskustelun helpottaminen ja aikaansaaminen. Haastattelijan kuuluu huolehtia, kaikkien osallistujien mahdollisuudesta osallistua keskusteluun ja haastattelu-ryhmä pysyy annetuissa teemoissa. Menetelmä sopii hyvin toteutettavaksi silloin, kun haastateltavat ovat keskenään tuttuja ja aihe on tutun arkinen ryhmälle. Ryhmähaastattelun etuna on kustannustehokkuus, tietoa ja kokemuk-

sia saadaan usealta vastaajalta samanaikaisesti, mikä oli myös meidän tutkimuksemme kannalta oleellista ja siksi päädyimme ryhmähaastatteluun. Haittapuolena ryhmähaastattelussa voi olla, etteivät kutsutut saavu paikalle, tätä ei kuitenkaan meidän tutkimuksessamme ilmennyt. Kaksi haastattelijaa ryhmähaastattelussa on todettu helpottavan tilanteen ohjailua. (Ks. Hirsjärvi & Hurme 2011, 63.)

5.3.2 Haastattelun ja esitietokyselyn sisältö

Perhekummien kokemuksia selvitimme teemahaastatteluja ja esitietokyselyjä apuna käyttäen. Haastattelu runko jaettiin kolmeen teemaan tutkimuskysymysten mukaan: perhekummien motivaatioon vapaaehtoistyöhön, omiin kokemuksiin ja organisaatiolta saatuun tukeen. Jokaisesta teemasta esitimme alakysymyksiä, joiden avulla selvitimme ja pyrimme tuomaan paremmin esille perhekummien kokemuksia perhekummitoiminnasta.

Kysymyksien avulla selvitimme perhekummien motivaation lisäksi myös sitoutumiseen vaikuttavia tekijöitä, mikä vaikutti perhekummien valintaan ryhtyä juuri perhekummeiksi sekä mikä mahdollisesti motivoi perhekummeja jatkaamaan perhekummina. Perhekummina olemisen kokemuksia pyrimme saamaan selville tarkennetuilla alakysymyksillä. Halusimme selvittää sitä, miten perhekummit itse kokivat lisäävänsä perheiden hyvinvointia, miten perhekummius oli vaikuttanut kummien omaan hyvinvointiin ja olivatko perhekummit kokeneet kummiudessa haasteita. Lisäksi halusimme selvittää perhekummien odotuksia toiminnasta ja sitä, miten ne olivat toteutuneet sekä muuttaisivatko he jotakin perhekummitoiminnassa. Organisaatiolta saadun tuen ja koulutuksen riittävyttä selvitimme myös tarkentavien kysymysten avulla. Halusimme saada selville vastaavatko perhekummien saama tuki ja koulutus, vertaistapaamisten määrä ja sisältö heidän odotuksiaan sekä olivatko he tyytyväisiä saamaansa tukihenkilövastaavan tukeen. Lopuksi kysyimme myös perhekummien kehittämis ehdotuksia toiminnan kehittämisen avuksi. Tarkoin mietittyjen kysymysten avulla pystyimme tuottamaan Mannerheimin Lastensuojeluliitolle arvokasta tietoa perhekummien kokemuksista, jota he voivat hyödyntää haluamallaan tavalla perhekummitoiminnan kehittämisessä.

Myös teemahaastattelussa taustatiedoista on usein hyötyä. Taustatiedoiksi voi kysyä esimerkiksi haastateltavien iän ja sukupuolen lisäksi myös koulutus- tai työhistoriaa, perhetaustoja tai asiaa koskevaa harrastuneisuutta. Tutkimusongelma kuitenkin säätelee sen, millaisia taustatietoja haastateltavista tarvitaan. (Vilkkä 2015, 131 - 132.) Ennen haastatteluja lähetimme perhekummeille esitietokyselyn. Kyselyn tarkoituksena oli säästää aikaa haastattelutilaisuudessa. Etukäteen kysyttyjä taustatietoja ei tuotu tuloksissa julki niin, että haastateltavia voisi yhdistää vastauksiin. Niiden tarkoituksena oli saada selville muun muassa perhekummien koulutustausta, ikä ja ammatti. Esitietokyselyllä halusimme selvittää perhekummien taustaa ja aikaisempia kokemuksia vapaaehtoistyöstä joko tuettavana tai tukijana. Tarkoitus oli myös välttää perhekummeja joutumasta kiusalliseen tilanteeseen muiden perhekummien läsnä ollessa, esimerkiksi jos perhekummi oli työtön eikä halunnut sen tulevan muiden tietoisuuteen. Tarkoituksena oli selvittää sitä, ovatko esimerkiksi jonkin tietyn ammattialan ihmiset aktiivisempia ryhtymään vapaaehtoistyöhön. Tai oliko perhekummeilla omakohtaisia kokemuksia autettavan roolista, joka oli saattanut vaikuttaa päätökseen ryhtyä perhekummiksi. Esitietokyselyn tarkoitus oli myös tuoda Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piirille tietoja, jotka voivat olla hyödyksi uusien perhekummien rekrytoinnissa esimerkiksi siinä vaiheessa, kun liitto miettii tulevien perhekummien löytämistä.

5.4 Aineiston analyysi

Teemahaastatteluista nauhoittamamme materiaali toimi tutkimuksemme pääasiallisena tutkittavana aineistona. Teemahaastatteluista saatuja aineistoja voi tulkita ja analysoida monella eri tavalla (Hirsjärvi ym. 2013, 208). Aineiston analyysimenetelmäksi valitsimme aineistolähtöisen sisällönanalyysimenetelmän, koska arvelimme haastatteluaineiston paisuvan laajaksi. Menetelmä mahdollistaa tutkijalle haastatteluaineistoja purkaessa itse ratkaista, millä tarkkuudella hän purkaa ja hyödyntää aineistoa sekä miten hän sen lukijoilleen esittää (Nikander 2010, 432). Valitsemamme analyysimenetelmän avulla poimimme aineistosta tutkimuskysymyksille oleelliset asiat ja jätimme tutkimuksen kannalta epäoleelliset asiat pois. Aineistolähtöinen tutkimus on vaikea toteuttaa, sillä tutkija asettaa itse käytetyt käsitteet, tutkimusasetelman ja menetelmät, jotka vaikuttavat tuloksiin sekä objektiivisuuteen. Tutkijalta vaadi-

taankin omien ennakkoluulojen unohtamista tutkittavasta asiasta ja kykyä keskittyä, että analyysi toteutuu aineiston tiedoksiantajien ehdoilla. (Sarajärvi & Tuomi 2013, 96.)

Kuvassa 2 on esillä aineistolähtöisen sisällönanalyysin etenemisen vaiheet (Sarajärvi & Tuomi 2013, 109)

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysi prosessissa on kolme vaihetta. Ensimmäisessä vaiheessa aineisto redusoidaan eli pelkistetään. Pelkistämällä tarkoitetaan esimerkiksi haastatteluaineiston karsintaa, jossa karsitaan kaikki epäoleellinen tieto pois. Pelkistämisessä voidaan joko pilkkoa tieto osiin tai tiivistää sitä. Tutkimustehtävä ohjaa pelkistämistä, aineisto joko litteroidaan tai koodataan. Toisessa vaiheessa tehdään aineiston klusterointi eli ryhmittely. Ryhmittelyssä samaa asiaa tarkoittavat asiat kootaan yhteen ja kuvataan käsitteellä, joka sopii sisältöön. Klusteroinnin tarkoitus on luoda pohja tutkimuksen perusrakenteelle ja tuoda esiin alustavia asioita tutkittavasta ilmiöstä. Kolmannessa vaiheessa luodaan teoreettiset käsitteet eli abstrahoidaan. Abstrahoinnissa erotetaan tutkimukselle olennainen tieto ja muodostetaan teoreettisia käsitteitä valitun tiedon perusteella. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysin tarkoitus on käsitteitä yhdistelemällä saada vastaus tutkimustehtävään. Uutta teoriaa muodostaessa johtopäätöksiä ja teoriaa peilataan alkuperäisaineistoon. Tuloksissa kuvataan esimerkiksi malli, käsitteet, käsitejärjestelmä tai aineistoon sopivat teemat, jotka muodostuvat yhdistämällä empiirinen aineisto

ja teoreettiset käsitteet. Tuloksia esiteltäessä on myös kuvattava luokittelujen pohjalta muodostetut kategoriat ja käsitteet sekä niiden sisällöt. (Sarajärvi & Tuomi 2013, 108 - 113.)

Laadulliselle analyysille yleistä on, että tutkimusongelma ja aineisto ovat keskenään tiiviissä vuoropuhelussa. Alkuperäiseen tutkimusongelmaan löytyy harvoin suoria vastauksia aineistosta vaan tarvitaan analyyttisiä kysymyksiä, jotka selkiintyvät ja muotoutuvat tutustuttaessa aineistoon. Dialogiin aineiston kanssa pääsemisen edellytys on aineistoon huolellisesti perehtymällä. Olennainen osa aineistoon tutustumisessa ja perehtymisessä on litterointi. (Hyvärinen, Nikander & Ruusuvuori 2010, 13.) Litteroinnilla tarkoitetaan haastatteluaineiston (nauhoituksen) muuttamista tekstimuotoon (Vilkkä 2015, 137). Litteroinnin tarkkuuden tutkija määrittää suhteessa tutkimusintressiin ja tarkkuustasoon. Litterointi liittyy olennaisesti myös aineiston rajaamiseen. Aineiston ollessa laaja, ei välttämättä kannata litteroida koko aineistoa vaan on valikoitava tutkimusongelmalle olennaiset osat. Valikoinnin on oltava tarkoin pohdittua sekä perusteltua ja linjaa tulee noudattaa johdonmukaisesti. (Hyvärinen ym. 2010, 13 - 14.)

Aineiston analysoinnissa poimimme aineistoista teemahaastattelun tutkimuskysymyksille vain oleelliset asiat, jotka kirjoitimme muistiin sanatarkasti. Sanatarkasti litteroinnin perusteena oli litteroidusta tekstistä suorien lainausten käyttäminen tutkimustuloksissa. Litteroitua tekstiä kertyi toisesta ryhmähaastattelusta 10,5 sivua ja toisesta 14,5 sivua, joten yhteenlaskettuna litteroitua tekstiä kertyi yhteensä 25 sivua.

Aloitimme tutkimusaineiston litteroinnin kummankin ryhmähaastattelun aineiston kuuntelemisella ja erikseen litteroimisella. Tämä helpotti litteroidun tekstin ja aineiston yhtäläisyyden tarkistamista, aineistoja uudelleen kuunnellessa. Haastatteluaineistoa litteroidessa haastateltavien vastaukset jaettiin teemoittain, kunkin tutkimuskysymyksen alle. Kunkin tutkimuskysymyksen alle kertyneet vastaukset jaettiin vielä tarkennettujen kysymysten alle, mikä selkeytti tutkimusaineiston läpikäymistä ja tulosten yhteenvedon tekemistä. Kummallekin ryhmähaastatteluaineistolle tehtiin samat toimenpiteet, jonka jälkeen litteroidut aineistot yhdistettiin yhdeksi kokonaiseksi aineistoksi. Tämän jälkeen poimimme aineistosta samankaltaiset vastaukset. Merkitsimme vastausten perään numeroin, kuinka monta samanlaista vastausta aineistosta löysimme

sekä lihavoimme vastauksista pieniä katkelmia haastateltavien sanomisista, joita halusimme tuoda suorina lainauksina esiin tutkimustuloksissa. Aineiston merkitsemisellä tarkoitamme aineiston koodaamista, jonka tehtävänä on toimia muistiinpanoina helpottamassa tekstin tarkistamisessa ja auttamassa tekstin kuvailemisessa sekä erotella ja jäsentää aineistoa (Sarajärvi & Tuomi 2013, 92 - 93). Tämä auttoi meitä tutkijoina hahmottamaan tarkemmin perhekummien kokemuksia, ja näin pystyimme tuloksissa kertomaan tarkemmin, kuinka moni perhekummi oli asioista esimerkiksi samaa mieltä tai kuinka paljon perhekummien kokemukset erosivat toisistaan. Ryhmähaastattelun aineistoa tulee analysoida ensisijaisesti ryhmän toimintana, sillä yksittäisten osallistujien puheenvuorot ovat erottamattomasti kiinni esitetyssä asiayhteydessä (Pietilä 2010, 216).

Aineistojen yhdistämisen jälkeen kuuntelimme nauhoitetut haastatteluaineistot vielä kahteen kertaan tarkistaaksemme, ettei mitään ollut jäänyt huomaamatta aineistojätkä litteroidessa. Jokaisella kuuntelukerralla aineistosta löytyi uusia asioita, joita emme aikaisemmin olleet joko kuulleet tai osanneet ajatella asiayhteyteen sopivaksi. Analysoidessa haastatteluaineistojätkä etukäteen kysymysten teemoittelu ei riittänyt jakamaan vastauksia oikeiden tutkimuskysymysten alle vaan jouduimme monesti pohtimaan vastauksia tarkemmin. Vastaukset monesti liittyivät useampaan asiaan, joten jouduimme pohtimaan aineistosta ilmenneen vastauksen todellista merkitystä ja yhteyttä jokaiseen tutkimuskysymykseen.

Tutkimusaineiston analysoimisessa aineiston sisältö oli erittäin merkityksellinen, koska aineiston oli tarkoitus vastata tutkimuskysymyksiimme sekä ohjata opinnäytetyömme teoreettista viitekehystä. Analysoitava aineistomme vastasi jokaiseen tutkimuskysymykseemme. Tutkimustuloksissa päädyimme kuitenkin otsikoimaan teemoihin liittyvät asiat siten, että ne kuvaavat paremmin juuri perhekummien kertomuksista nousseita merkityksellisimpiä kokemuksia.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimustuloksissa kuvaamme tutkimukseemme osallistuneiden kuuden perhekummin kokemuksia Kymen piirin perhekummitoiminnasta. Tutkimustulokset vastasivat tutkimuskysymyksiin: millaisia motiiveja perhekummeilla oli ryh-

tyä vapaaehtoistyöhön ja toimia siinä, miten perhekummit ovat kokeneet kummina olemisen sekä millaisena perhekummit ovat kokeneet organisaation tuen ja koulutuksen? Tutkimuskysymyksiin vastausten löytymisen apuna käytimme haastatteluissa tarkentavia alakysymyksiä, joilla saimme tarkempia ja yksityiskohtaisempia vastauksia perhekummien kokemuksista. Aineiston analyysin yhteenvedona kuvaamme tuloksissa tutkimuskysymyksille oleellisia tietoja. Lisäksi tuomme tuloksissa julki perhekummien puheesta poimittuja suoria lainauksia havainnollistamaan tuloksissa ilmenneitä asioita. Huomioimme myös, että perhekummien tunnistettavuus on mahdotonta.

Haastattelun lisäksi toteutimme perhekummeille esitietokyselyn. Esitietokyselyissä esille nousi lähes jokaisen perhekummin ammatillinen tausta sosi-aali- ja terveystalalta joko nykyisenä ammattilaisena, alalta eläköityneenä tai alan opiskelijana. Perhekummien joukossa ei kuitenkaan ollut yhtään alle 25-vuotiasta ja lähes jokaisella perhekummilla oli joko omia lapsia tai lapsenlapsia. Puolet perhekummeista kertoi esitiedoissaan toimineensa aikaisemmin vapaaehtoisena erilaisissa urheiluseurojen toiminnoissa. Perhekummeista kukaan ei ole henkilökohtaisesti elämänsä aikana tarvinnut vapaaehtoisen apua ja tukea, mikä olisi vaikuttanut päätökseen ryhtyä itse perhekummiksi.

6.1 Motiivit ja sitoutuminen perhekummiuteen

Tutkimuksessamme selvitimme perhekummien motiiveja ja sitoutumista ryhtyä vapaaehtoistyöhön. Tuloksissa ilmeni lähes kaikkien perhekummien elämäntilanteen olevan sellainen, että aikaa oli riittävästi vapaaehtoistyölle. Eräs perhekummeista oli myös aiemmin ollut halukas ryhtymään perhekummiksi, mutta silloin hänen oma elämäntilanteensa ei vielä ollut sopiva siihen. Jokaisen perhekummin motiivina esiin nousi vahvasti auttamisenhalu sekä osalla halu saada sisältöä omaan elämään. Näiden motiivien lisäksi haastatteluissa nousi esiin muitakin motiiveja kuten hoivavietti hoiva-alan ihmisillä, vahvuus toimia lasten kanssa sekä taipumus osallistua vapaaehtoistehtäviin.

Kysyimme vapaaehtoistyöhön ryhtyneiltä perhekummeilta miksi he valitsivat Mannerheimin Lastensuojeluliiton tukihenkilötoiminnoista juuri perhekummiuden? Perhekummien kertoman mukaan valintaan vaikutti halu toimia nimenomaan pienten lasten kanssa sekä halu tukea ja auttaa perheitä. Osalla per-

hekummeista päätökseen vaikutti myös omakohtaiset kokemukset lapsiperheen haasteista. Näiden lisäksi perhekummit toivat esiin myös muita seikkoja, jotka vaikuttivat juuri perhekummiksi ryhtymiseen:

”...syli oli tyhjä...”

”... tuttu ja hyvä järjestö...”

”... ilmoitus kolahti...”

Tutkimuksessa nousi esiin, että kaikki perhekummit kokivat olevansa hyödyksi ja tueksi perheille, jotka tarvitsevat neuvoja lapsiperheen arkeen. Perhekummit kertoivat tämän motivoivan heitä perhekummiuteen. Motivaatiota lisäsi osalla myös oman ajan saaminen omasta perhe-elämästä. Perhekummit saivat keskittyä oman elämän sijaan kummiperheen tarpeisiin. Myös tutustuminen uusiin perheisiin oli yksi perhekummien motiiveista perhekummitoiminnan aloittamisessa. Suurin osa perhekummeista koki perhekummiuden palkitsevuuden eniten silloin, kun perheiden lapset rohkaistuivat iloitsemaan perhekummin seurasta. Silloin perhekummit kokivat pärjäävänsä perheen lapsien kanssa.

Sitoutumiseen vaikuttavina tekijöinä suurin osa perhekummeista koki kummi-suhteen sopimuksen sekä määräaikaaisuuden. Kaikkien perhekummien sitoutumista perhekummiuteen ilmensi myös haastatteluissa esiin noussut aktiivinen osallistuminen organisaation järjestämiin vertaistapaamisiin. Sitouttavina tekijöinä esiin nousi myös yksittäisiä lauseita:

”...kun johonkin ryhtyy, ei jätetä kesken...”

”...selkeää kaikille, että on alku ja loppu...”

”...ystävystyminen perheen kanssa...”

Perhekummeilta kysyttiin myös, olivatko he halukkaita toimimaan perhekummeina perhekummivuoden jälkeen. Kaikki perhekummit kertoivat kiinnostuksesta jatkaa perhekummina ensimmäisen perhekummivuoden jälkeen. Joidenkin oma elämäntilanne ei kuitenkaan sallinut jatkamista heti ensimmäisen kummivuoden perään. Osa perhekummeista arvelikin, että jatkaminen perhekummina tulee mahdollisesti siirtymään tulevaisuuteen. Esiin nousi myös, että eräs perhekummi toimii jo toista vuotta perhekummina uudessa perheessä.

Virallisen perhekummiuden loputtua lähes kaikki perhekummit kertoivat olevansa halukkaita jatkamaan yhteydenpitoa perheen kanssa jollakin tasolla. Tämä herätti myös keskustelua. Esiin nousi muutama puhutteleva ajatus:

”...mikään ei estä jatkoa ystävänä...”

”...lapsille outoa kun tapaamiset loppuu...”

Osa perhekummeista suunnitteli jäävänsä perhekummivuoden jälkeen vielä perhekummilistoille. He suunnittelivat myös käyvänsä perhekummien vertais-tapaamisissa, vaikka eivät ottaisiikaan heti uutta perhettä.

6.2 Kummisuhteelle asetetut odotukset, tavoitteet ja toiveet

Haastatteluissa ilmeni, että perhekummeilla ei ollut varsinaisia odotuksia perhekummiuteen liittyen. Osalla odotuksena oli pienten lasten kanssa toimiminen, mikä toteutui perhekummien odotusten mukaisesti. Nämä perhekummit saivat toiveidensa mukaan perheekseen perheen, jossa oli pieniä lapsia. Tämän lisäksi lähes kaikki perhekummit odottivat ryhmään kuulumista ja uusien ihmisten tapaamista. Nämäkin toteutuivat perhekummien kertoman mukaan heidän odotusten mukaisesti. Myös vapaa-ajan hyödyntäminen nousi esille niiden perhekummien kertomuksissa, joilla vapaa-aikaa oli enemmän. Nämä perhekummit halusivat tehdä vapaa-ajallaan jotakin merkityksellistä, mistä olisi jollekin apua.

Osa perhekummeista eli kuitenkin omassa elämässään kiireistä aikaa. Oman elämän hektisyyden vuoksi osalle perhekummeista perhekummius oli opettanut ajattelevaan asioita myös oman elämän kannalta katsottuna ja ottamaan tarvittaessa apua vastaan:

”...opettanut välillä pysähtymään myös omassa elämässä...”

”...opettanut avun vastaanottamisen hyväksymisen...”

Haastatteluissa nousi esiin perhekummiopimus, joka toimi kummisuhteen yhtenä suunnan antajana. Sopimukseen kirjatun tapaamisvälin perhekummit kokivat tärkeäksi. Kummisuhteen toteutumisen lähtökohdaksi oli usean perheen kanssa kirjattu kummisuhdesopimukseen tapaamisväleiksi tapaamiset kahden viikon välein. Kaikki perhekummit kokivat näiden tapaamisvälien olevan sopi-

vat. Osa perhekummeista kuitenkin tapasi perheitä jopa viikon välein omasta tahdostaan.

Kummisuhteen pituudeksi Mannerheimin Lastensuojeluliitto on määritellyt vuoden ajanjakson. Kysyttäessä kummisuhteen pituudesta ilmeni, että osalle perhekummeista kummisuhteen pituus oli ennen kummisuhteen alkamista tuntunut joko sopivalta tai jopa pitkältä ajalta. Jälkikäteen vuodeksi solmittu kummisuhde tuntui kuitenkin lähes kaikista perhekummeista lyhyeltä ajalta. Lisäksi muutama perhekummi pohti sitä, olisivatko he ryhtyneet perhekummiksi ilman kummisuhteelle asetettua vuoden määräaika. Vuoden määräajan puuttuminen saattaisi heidän mielestään karsia myös uusia perhekummeja ryhtymästä mukaan toimintaan. Kummisuhteen pituus oli lähes kaikkien perhekummien mielestä merkittävä tekijä perheen kanssa tutustumiselle ja suhteen syventymiselle. Yksi perhekummi koki kummisuhteen merkittäväksi myös sen vuoksi, että hän pääsi olemaan perheen tukena vaikeimman kriisivaiheen aikana. Hän sai myös seurata perheen kasvua sekä kehitystä niin lapsissa kuin vanhemmissakin, minkä hän koki merkityksellisenä asiana.

Perhekummien kertoman mukaan kummisopimukseen kirjattiin yhdessä perheen kanssa yhteiset tavoitteet kummisuhteelle. Jokainen perhekummi piti hyvänä tavoitteiden asettamista. Tavoitteiden toteutumisesta lähes kaikki perhekummit olivat yhtä mieltä. Yhtä perhekummiä lukuun ottamatta perhekummit kokivat tavoitteiden toteutuneen sopimuksen mukaisesti.

Kysyttäessä perhekummeilta esitietojen saamisesta perheestä ennen kummisuhteen alkamista perhekummien mielipiteet jakautuivat. Suuri osa kummeista koki, että oli hyvä tietää etukäteen perheestä edes jotakin taustatietoja kuten lasten lukumäärän, iät tai perhemuodon eli sen, ketkä perheeseen kuuluvat. Kun taas osa perhekummeista oli sitä mieltä, että heidän ei tarvitsisi tietää perheistä mitään etukäteen. Yleisesti perhekummit kokivat saaneensa perheistä riittävästi esitietoja ennen kummisuhteen alkamista. Tämä helpotti perhekummien mukaan valmistautumista perheen kohtaamiseen. Keskustelua heräsi perheen nimen etukäteen tietämisestä. Jotkut perhekummit pohtivat perheen nimen kertomisesta seuraavasti:

”...jos tietää perheen nimen, olisi voinut käydä niin, ettei olisi halunnut ryhtyä kyseiselle perheelle kummiksi...”

”...nimen etukäteen saaminen saattaisi vähentää mahdollista hämminkiä esimerkiksi jos perhe olisi ennestään tuttu...”

Perhekummit kertoivat mahdollisuudestaan esittää omia toiveitaan Mannerheimin Lastensuojeluliitolle ennen kummissuhteen alkamista. Tämä jakoi perhekummien mielipiteitä. Osa kummeista koki hyvänä asiana, että he saivat esittää toiveita myös perheestä. Osa perhekummeista mietti, että kummina oleminen olisi saattanut olla haastavaa sellaisessa perheessä, jonka elämäntilanteesta kummilla ei olisi ollut omakohtaista kokemusta kuten esimerkiksi avioerosta. Kun taas osa perhekummeista oli sitä mieltä, että vapaaehtoisten ei ole sopivaa esittää toiveita tulevasta kummiperheestä.

6.3 Onnistumiset ja pettymykset perheiden auttamisessa

Lähes kaikkien perhekummien kertomuksissa onnistumisen kokemukset keskittyivät lapsiin ja heidän kanssaan luotuun suhteeseen. Perhekummit kokivat saavuttaneensa lapsien luottamuksen ja tunsivat olonsa tervetulleiksi. Joissakin perheissä lapset olivat perhekummien kertoman mukaan vilkkaita, ja kaksi perhekummiä koki onnistumisen kokemuksia saatuaan lapset rauhoittumaan. Onnistumisen kokemuksia osalla perhekummeista syntyi perheen äidin tukena olemisesta. Onnistumista lisäsi omien kokemusten jakaminen lapsista ja lapsiperheen arjen hallinnasta. Osa perhekummeista koki perheiden odottavan ja arvostavan heidän mielipiteitä, kokemuksia sekä läsnäoloa:

”...äiti selvästi odottaa kummin kommenttia johonkin asiaan...”

”...äiti kokee tarvitsevansa seuraani...”

Onnistumisen kokemuksiin kuului perhekummien kertomien mukaan myös luottamussuhteen syntyminen perheeseen. Tämän kaikki perhekummit kokivat helpoksi, ja se tapahtui jo ensimmäisten tapaamiskertojen aikana. Perhekummien kertoman mukaan suhteet syventyivät kummissuhteen edetessä. Osalla kummissuhde syveni jopa kaveri- tai ystävyys-suhteeksi. Luottamussuhteen etenemisen vaikuttavaksi tekijäksi osa perhekummeista mainitsi henkilöiden yhteensopivuuden perheen kanssa. Luottamussuhteen syntymistä kuvasti perhekummien kertomat kokemukset perheiden avautumisesta vaikeista ja aroistakin asioista. Luottamussuhteiden syventymistä, erilaisuutta

sekä sen yllättävää muuttumista odottamattomaan suuntaan kuvaavat perhekummien kertomukset:

”... koen, että on kuin oma tytär...”

”...äiti avautui tutustumisvaiheessa paljonkin perheen asioista, mutta myöhemmin se jäi pikkuhiljaa pois...”

”...äiti avautuu joka kerta tukiverkkojen puuttumisesta...”

Yleisesti ottaen perhekummit eivät omien kertomuksiensa mukaan avautuneet omista henkilökohtaisista asioistaan perheille sen syvällisemmin. Perhekummit eivät kokeneet tämän olevan kuitenkaan luottamussuhteen esteenä. Lähes kaikki perhekummit jakoivat perheen kanssa omia kokemuksia omien lasten kehityksen vaiheista ja arjen tuomista haasteista. Osa perhekummeista korosti haastattelussa vuorovaikutustaitojen merkitystä luottamussuhteen luomiseen. Erityisesti kuuntelemisen taitoa ja tilan antamista perheelle kertoa asioistaan omassa tahdissaan perhekummit pitivät erittäin tärkeinä. Toisin päin asioista kertomisesta lähes kaikki perhekummit olivat yhtä mieltä siitä, että omien asioiden jakaminen perheelle oli luontevaa ja osa luottamussuhteen syntymistä. Perhekummien mielestä oli hyvä muistaa heidän olevan perheitä varten, perhe ei ole perhekummeja varten. Osan perhekummien mielestä perheiden kanssa syntynyttä luottamussuhdetta kuvasi myös se, että perhe uskalsi antaa palautetta perhekummin toiminnasta suoraan perhekummille. Nämä perhekummit kokivat myös oman palautteen antamisen perheelle vaivattomaksi.

Onnistumisen kokemuksista huolimatta perhekummien kertoman mukaan perhekummiuteen sisältyi myös pieniä pettymyksiä. Jotkut perhekummit kokivat perheille antamiensa neuvojen olevan perheille tarpeellisia ja perheitä kiinnostavia. Perhekummit eivät kuitenkaan havainneet aina neuvojen käyttöön ottoa käytäntöön. Tämä aiheutti joissakin perhekummeissa hetkittäistä turhautumista.

6.4 Kummisuhteen haasteet ja perhekummina jaksaminen

Osa perhekummeista koki olleensa perheille avuksi antamalla vanhemmille yhteistä aikaa hoitamalla perheen lapsia sekä jakamalla omakohtaisia koke-

muksia vanhemmille lasten kasvatukseen liittyvissä asioissa. Onnistumisten lisäksi perhekummit kokivat perhekummiuden aikana myös haasteellisia asioita, jotka lopulta kääntyivät onnistumisiksikin.

Eräs perhekummi koki haasteelliseksi saada lapsen luottamuksen. Luottamus lapseen syntyi vasta vierastamisvaiheen jälkeen. Perhekummien kertoman mukaan haasteena oli myös lasten rauhoittuminen tietyissä tilanteissa. Rauhoittuminen vaati perhekummien mukaan lasten luottamuksen. Osa perhekummeista koki kummiuden aikana haasteelliseksi myös perheen äitien vaativat huolet. Perhekummien mielestä huolet olisivat syventyessään saattaneet vaatia jopa ammatillista tukea. Perhekummien kertomien mukaan kummissuhteiden haasteet erosivat paljonkin toisistaan. Osa koki paljon haasteita, kun taas osa ei kokenut haasteita lainkaan.

Kukaan perhekummeista ei kuitenkaan joutunut tilanteeseen, jossa olisi täytynyt kyseenalaistaa perheen toimintatapoja tai arvoja. Osa perhekummeista oli kuitenkin pohtinut, miten itse toimisi, jos olisi joutunut tilanteeseen, jossa perheen asioista nousisi itselleen huoli. Vaikka perhekummit eivät joutuneet kyseenalaistamaan perheiden toimintatapoja tai arvoja, niin osaa perhekummeista jäi kuitenkin mietityttämään jotkut perheiden tavat ja tottumukset kuten ulkoilemistavat. Näistä asioista ei silti ollut perhekummien arvion mukaan perheelle suurempaa haittaa, johon olisi tarvinnut puuttua. Perhekummit antoivat perheille myös neuvoja. Neuvojen vastaanottamisessa perhekummit kokivat eroja perheiden välillä. Perhekummit kokivat myös neuvojen käytäntöön viemisessä perheiden välisiä eroja:

”...apuja ja vinkkejä ottivat vastaan hyvinkin, mutta niiden vieminen käytäntöön ei toteutunut...”

”...ottanut palautteen hyvin vastaan, luonut uusia katsantokantoja tilanteisiin...”

”...halusi kuulla miten rauhoittelin lapsia...”

Perhekummit toivat esiin myös aikataulujen yhteensovittamisen tuettavan perheen kanssa. Valtaosa perhekummeista kertoi aikataulujen yhteensovittamisen perheiden kanssa olleen perhekummiuden yksi haasteellisimmista asioista. Aikataulujen yhteen sovittamiseen vaikutti niin perheiden kuin perhekummienkin omien perhe-elämien aikataulut. Nämä vaikuttivat välillä useassa

kummissuhteessa perheen ja perhekummin tapaamisvälien pituuteen. Perhekummien puolelta asiaan vaikutti usein se, että oliko perhekummi vielä työelämässä vai ei. Vähemmistö perhekummeista koki joustavansa aikatauluissa enemmän kuin perheet. Osa perhekummeista koki pitkät tapaamisvälit joskus häiritseviksi. Perhekummien kokeman mukaan perheet eivät kuitenkaan kokeneet asiaa samoin.

Perhekummeilta kysyttiin heidän omasta jaksamisestaan ja siitä huolehtimisesta. Valtaosa perhekummeista ei kokenut perhekummiuden aikana itseään ja omaa jaksamistaan kuormittavia tekijöitä. Tapaamisvälit ja ajat oli jokainen saanut sopia itselleen parhaiten sopiviksi. Päinvastoin osa kummeista koki voivansa helpottaa perheiden jaksamista auttamalla perheitä arjen sujuvuudessa. Vaikka perhekummit eivät kokeneet kuormittuneensa kummiutensa aikana, niin kuitenkin lähes jokaisessa kummissuhteessa ilmeni sellaisia perheen asioita ja huolia, jotka saattoivat jäädä välillä perhekummeja mietityttämään. Perhekummit kokivat yleisesti ottaen perheet ”tavallisiksi perheiksi”, joilla ei ollut sen suurempia huolia ja ongelmia:

”...kummitoiminta tuo itselle lisää jaksamista, eikä niin, että kummitoiminta kuormittaisi minua...”

”...kummin ei tarvikkaan kuormittua liikaa, vaan se kuuluu ammatti-ihmiselle jos on suurempia huolia...”

Haastatteluissa ilmeni kaikkien perhekummien tapa purkaa kummissuhteessa esiin tulleita mieltä askarruttavia tilanteita ja asioita perhekummien vertaistapaamisissa. Vertaistapaamisten lisäksi asioiden purkamiseen eräs kummi kertoi hyödyntävänsä lenkkeilyä, jolloin hänellä oli oma rauha käsitellä asioita mielessään ilman häiriötekijöitä. Perhekummien haastatteluissa ilmeni monia erilaisia tapoja käsitellä omia ajatuksiaan ja jokainen perhekummi oli osannut löytää itselleen sopivan tavan.

Perhekummina jaksamiseen vaikuttavana asiana kolme perhekummi mainitsi mahdollisuuden esittää omia toiveita siitä, minkälaisen kummiperheen he itselleen haluaisivat. Perhekummit kertoivat, että heidän toiveitaan oli kuunneltu hyvin. Mikäli perhekummin toivomaa perhettä ei ollut saatavilla, hänelle tarjottiin toista perhettä. Perhekummit kertoivat myös, että he saivat itse hyväksyä heille valitun perheen, mikä oli perhekummeille tärkeää.

6.5 Organisaatiolta saatu tuki ja koulutus

Haastatteluissa halusimme selvittää perhekummien kokemuksia organisaatiolta saamastaan tuesta ja sen riittävydestä. Lisäksi kysyimme perhekummien mielipiteitä perhekummiuteen perehdytyksestä ja koulutuksesta. Kysyttäessä perhekummeilta toiminnan alussa järjestettävästä perhekummikoulutuksesta he vastasivat yksimielisesti. Kaikki perhekummit kokivat perhekummikoulutuksen pituuden riittävänä ja koulutuksen sisällön kattavana sekä he kokivat saaneensa riittävästi tietoa perhekummina toimimiseen. Kuitenkin moni perhekummi pohti, vaikuttiko heidän kokemukseensa koulutuksen kattavuudesta oma ammatinvalinta ja koulutustausta. Heidän mielestään koulutusta kannattaisi syventää ja laajentaa, mikäli perhekummiksi ryhtyvien joukossa olisi muitakin kuin sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia. Myös omat kokemukset lapsien kanssa toimimisesta helpottivat perhekummeja sisäistämään perhekummikoulutuksen sisältöä. Koulutuksen sisältöä perhekummit kuvailivat:

”...20 tunnin koulutus oli sopivan pituinen, koulutus hyvä tehtävineen ja siitä syntyi mukava keskustelu...”

”...tilanne esimerkit olivat hyviä...”

”...jos lapsella olisi ollut esimerkiksi ADHD, koulutus tästä olisi ollut hyväksi...”

Yksi perhekummeista kouluttautui muista perhekummeista poiketen itsenäisesti etätyönä, koska hän halusi nopeasti päästä mukaan toimintaan. Innostuksesta huolimatta etätyönä opiskellut perhekummi jäi pohtimaan muiden kummien kanssa, kuinka paljon koulutuksesta voi saada enemmän itselleen oppia kun sen suorittaa yhdessä muiden perhekummien kanssa ryhmänä. Perhekummien haastatteluissa esiin nousi myös liiton järjestämät lisäkoulutukset. Puolet perhekummeista koki niiden olevan hyödyllisiä. Lisäksi he pitivät siitä, että ne järjestettiin heidän omassa kotikaupungissaan, mikä helpotti lisäkoulutuksiin osallistumista. Perhekummit saivat koulutuksista myös materiaalia kotiin vietäviksi. Jokainen perhekummi piti tärkeänä koulutuksesta saamaansa kummikansiota, johon oli koottuna perhekummille tärkeitä asioita kuten esimerkiksi kirjallisuusvinkkejä sekä tietoa perhekummina toimimiseen. Erään kummin mielipide tiedon saamisen tarpeellisuudesta poikkesi kuitenkin valtaosan mielipiteistä:

”...tämä on ollut yleinen mutta syvennetty ystävyys, ei mikään ammatillinen suhde, ei tarvitse niin tarkkaan tietää kaikesta...”

Perhekummeilta kysyttiin myös heidän odotuksistaan organisaatiolta saatuun tukeen. Haastatteluissa ilmeni, ettei kenelläkään perhekummilla ollut minkäänlaisia odotuksia organisaatiolta saamaansa tukeen perhekummiuden aikana. Kaikkien mielestä liiton tuki vastasi heille luvattua tukea hyvin. Jokainen perhekummi koki tarvittaessa saavansa tukea myös enemmän, mikäli kummissuhteen aikana jokin tilanne sitä vaatisi. Perhekummien kertoman mukaan liitto oli järjestänyt myös riittävästi virkistystoimintaa perhekummeille. Perhekummit toivoivat kuitenkin, että sitä olisi järjestetty tasaisemmin Kotkan ja Kouvolan seuduilla. Näin virkistystoimintaan osallistuminen olisi ollut perhekummien mielestä yhtä usein kaikille mahdollista.

Liiton tukihenkilövastaava vastaa perhekummien rekrytoinnista. Puolet perhekummeista piti erityisen tärkeinä liiton järjestämää perhekummien alkuhaastattelua sekä heille järjestettävää koulutusta ja tutustumista perheeseen yhdessä tukihenkilövastaavan kanssa. Perhekummit toivat asian tärkeyden esille, koska nykypäivänä turvallisuus ei ole enää itsestään selvyyttä kenellekään.

6.5.1 Henkilökohtainen tuki ja palaute

Kysyimme perhekummien mielipidettä heidän saamastaan henkilökohtaisesta tuesta sekä palautteesta liiton tukihenkilövastaavalta. Perhekummit vastasivat yksimielisesti olevansa erittäin tyytyväisiä tukihenkilövastaavalta saamaansa tuen ja henkilökohtaisen yhteydenpidon määrään. Perhekummit kertoivat myös tukihenkilövastaavan olevan helposti lähestyttävä ja he tietävät voivansa soittaa tai viestittää hänelle milloin tahansa, jos he kokisivat siihen tarvetta. Suurimmalla osalla perhekummeista ei kuitenkaan tullut sellaisia tilanteita vastaan, jossa he olisivat tarvinneet tukihenkilövastaavalta neuvoja tai tukea tilanteen selvittämiseksi. Muutama perhekummeista oli miettinyt kummissuhteen aikana, olisiko perhe saattanut jossakin vaiheessa tarvita perhekummin tuen lisäksi myös ammatillista apua tai tukihenkilövastaavan puuttumista tilanteeseen. Kaikki perhekummit tulivat kuitenkin siihen ratkaisuun, että heidän tarjoama tuki oli riittävä perheelle. Näissäkin tilanteissa perhekummit olivat sitä

mieltä, että he olisivat saaneet tukihenkilövastaavalta tukea jos olisivat nähneet sen tarpeelliseksi.

Haastatteluissa nousi esiin myös perhekummien saama palaute. Palautetta perhekummit saivat pääasiassa tukihenkilövastaavalta. Palautteesta puhuttaessa puolet perhekummeista mainitsi kahden kuukauden jälkeen saamansa palautteen olleen heille merkityksellinen. Tukihenkilövastaavan antama palaute perhekummien toiminnasta sisälsi niin tukihenkilövastaavan kuin perheenkin mielipiteen. Henkilökohtaisen palautteen saamisesta kuitenkin osalla perhekummeista oli hieman epävarma olo. Osa mietti muun muassa olivatko he todella saaneet palautetta vai eivät:

”...en muista saaneeni palaute palautetta...”

”...uskon kaiken menneen hyvin, koska negatiivista palautetta en ole saanut...”

”...selkeitä palautteita ei ole ollut, eikä ehkä ole tarvittukaan...”

”...palautetta voisi ehkä olla puolen vuoden päästä, puolivälissä...”

Oman toiminnan kehittämisen vuoksi perhekummit olisivat halunneet saada selkeästi selville, olivatko perheet antaneet heistä mahdollisesti myös jotakin negatiivista palautetta, josta perhekummit olisivat voineet oppia ja muuttaa omia toimintatapojaan. Henkilökohtaisen palautteen antamiseen lähes kaikki perhekummit olisivat toivoneet selkeämpää toimintatapaa. He toivoivat selkeämpää tietoa, milloin palautetta kuuluisi saada. Epäselvyys lisäsi perhekummeissa epävarmuutta oman toimintansa onnistumisesta. Tästä huolimatta perhekummit kuitenkin osasivat aistia perheen suhtautumisesta oman toiminnan sujuvuuden. Eräs perhekummi kuvasi tätä seuraavasti:

”...kyllä sen tuntee jos jonkun ihmisen kanssa toimii ihmissuhde...”

Haastatteluissa eräs perhekummi pohti myös tukihenkilövastaavan vaitiolovelvollisuuden rajoja. Perhekummi pohti vaitiolovelvollisuuden vaikutusta perhekummien saamaan palautteeseen. Voiko tukihenkilövastaava kertoa perhekummille kaikkea, mitä palautetta perheet antavat perhekummeista vai sitooko vaitiolovelvollisuus tukihenkilövastaavaa kuinka paljon? Näihin toivottiin saavan lisää selvyyttä perhekummien keskuudessa.

6.5.2 Vertaistapaamiset

Haastatteluissa keskustelu kääntyi usein vertaistapaamisiin, joita perhekummeille järjestettiin tasaisin väliajoin. Kaikki perhekummit toivat haastatteluissa ilmi kuinka tärkeinä he pitivät näitä vertaistapaamisia ja niihin osallistumista. Perhekummit olivat tyytyväisiä siihen, että organisaatio järjesti heille mahdollisuuden päästä purkamaan asioita yhdessä, koska perhekummit voivat purkaa tunteuksiaan ainoastaan toisille perhekummeille tai tukihenkilövastaavalle. Asioiden purkamisen lisäksi perhekummit pitivät tärkeänä toisilta saamiaan vinkkejä erilaisissa tilanteissa toimimiseen, joita he jakoivat keskenään vertaistapaamisissa. Lähes kaikki perhekummit kokivat vertaistapaamiset niin tärkeiksi, että he olisivat toivoneet niitä järjestettävän jopa muutaman kerran useammin kummivuoden aikana. Vertaistapaamisiin varatun ajan perhekummit kokivat riittäväksi heidän ryhmälleen, sillä toiminnassa mukana olevia perhekummeja oli suhteellisen pieni määrä. Eräs perhekummi pohti vertaistapaamisista seuraavasti:

”...poikkeuksena jos olisi ollut jotain ongelmaa perheessä, voisi kaivata enemmän keskustelua ja aikaa...”

Sisällöllisesti vertaistapaamisten pääpaino oli pidetty perhekummien kertoman mukaan vapaamuotoisena kuulumisten vaihtona, mikä oli kaikkien perhekummien mielestä hyvä asia. Perhekummien mielestä se helpotti ryhmän yhteen sulautumista ja tutustumista toisiinsa. Puolet perhekummeista kertoi kokevansa vahvaa yhteisöllisyyden tunnetta vertaistapaamisissa, mikä korvasi osalle perhekummeista työelämän työkaverit. Myös uusien tuttavuuksien saaminen kummivuoden aikana oli osalle perhekummeista merkityksellinen asia.

6.5.3 Perhekummien kehittämisehdotukset

Perhekummit olivat kokonaisuudessaan tyytyväisiä perhekummitoimintaan. Haastatteluissa nousi kuitenkin esille muutama kehittämis ehdotus, joita perhekummit halusivat antaa Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piirille toiminnan kehittämisen avuksi. Perhekummien kehittämis ehdotuksia tuli mo-
neen asiaan:

”...lapset voisi tulla kumminkin luo...”

”...jos en olisi kouluttautunut alalle, olisin saattanut kaivata enemmän koulutusta...”

”...esimerkiksi erityislapsista tai lapsen ikäkehityksen erivaiheista olisi voinut olla tietoa kummikansiossa...”

”...varmaan ryhmäkohtaisesti olisi hyvä katsoa, mitä koulutus pitää sisällään, kummien taustat huomioiden...”

”...ryhmä- ja vertaiskokemus antoisampaa kummeille kuin yksilö-/etäkoulutus...”

”...olisi mukava saada halutessaan mahdollisuus jatkaa toinen vuosi samassa perheessä...”

Haastattelun lopussa puolet perhekummeista painotti vielä perhekummitoiminnan kynnyksen mataloittamista. He olivat sitä mieltä, että kynnystä voitaisiin mataloittaa tuomalla toimintaa enemmän julkisuuteen esimerkiksi lehtiartikkeleilla. Perhekummien mielestä kynnyksen mataloittaminen mahdollistaisi tulevaisuudessa suuremman osallistumismäärän niin perhekummeiksi kuin kummiperheiksi.

7 TUTKIMUSTULOSTEN TULKINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Ennen haastatteluja lähetimme perhekummeille haastattelukysymykset etukäteen pohdittaviksi, koska he olivat sitä itse toivoneet. Haastatteluaineistoa analysoidessamme jäimme kuitenkin pohtimaan sitä, olisivatko vastaukset olleet erilaisia, jos kysymykset olisivat tulleet perhekummien tietouteen vasta haastattelun aikana. Mietimme, jäikö vastausten spontaanius nyt kokonaan pois ja olivatko vastaukset liian ennalta mietittyjä vai saimmeko kuitenkin etukäteen kysymysten lähettämisen ansiosta laajemmat vastaukset tutkimuksemme kannalta. Toisaalta haastattelut sisälsivät myös tarkentavia kysymyksiä, joiden tarpeellisuus ilmeni vasta haastatteluissa. Tarkentaviin kysymyksiin perhekummit eivät voineet ennalta valmistautua ja näin ollen saimme myös spontaaneja vastauksia.

Tutkimuksessamme ilmeni, että haastateltavien perhekummien motivaatio vapaaehtoistyöhön oli erittäin suuri. Tulimme johtopäätökseen, että perhekummien omakohtaiset kokemukset vaikuttivat heidän motivaatioon ryhtyä perhekummeiksi. Perhekummien kokemukset omista arjen haasteista ja avuntarpeistaan pikkulapsi arjessa vaikuttivat selvästi heidän haluun auttaa muita pienten lasten vanhempia. Päädyimme myös siihen, että perhekummien ammattitaustoilla oli vaikutusta ryhtyä vapaaehtoistyöhön. Perhekummien vahva auttamisen halu motivoi heitä myös sitoutumaan perhekummitoimintaan.

Teoriassa käsittelemme vapaaehtoisten motivaatiota ja sitoutumista (ks. luku 3.1.1). Tämä teoria tukee tuloksia siitä, että perhekummit olivat ensisijassa sitoutuneet perheeseen ja vasta perheen jälkeen ryhmään ja organisaatioon. Perhekummien kertomuksissa havaitsimme sitoutumisen määrään vaikuttavan erityisesti kummissuhteen määräaikaisuuden. Tulimme siihen tulokseen, että määräaikaisuus ja vuodeksi solmittu sopimus toivat perhekummeille selkeyttä kummissuhteeseen, jota jokainen tuntui arvostavan. Toiminnassa mukana oleminen vaati perhekummeilta pitkäjänteisyyttä ja tavoitteellisuutta, johon jokainen sitoutui ilmeisen hyvin. Teoria tukee myös tuloksia perhekummien vaatimattomuudesta. Perhekummeilla ei ollut sen suurempia odotuksia toiminnasta ja kaikki olivat ilmeisen tyytyväisiä perheiden kanssa vietettyyn aikaan. Teoria tuki johtopäätöstämme siitä, että perhekummeilla ei ollut liian tarkkoja ennakko-odotuksia toiminnasta ja perhekummien kiinnostus ja kyvyt vastasivat hyvin heille asetettuja tehtäviä ja niiden haasteita.

Haastatteluissa perhekummit toivat monesti esiin vuorovaikutuksen merkityksen ja, että he osasivat huomioida puhumisen ja kuuntelemisen tasapainon. Auttamistyössä kyky aistia herkästi tuettavan vuorovaikutustarve auttaa tuettavan kohtaamisessa. Vuorovaikutustarpeella tarkoitetaan kohtaamisen tasapainoa, kestoa ja intensiteettiä eli läsnäolon viestinnän tapaa (ilmeet, eleet ja katse) sekä kuuntelun ja puhumisen tarvetta. (Raatikainen 2015, 107.) Kuuntelemisen taitoa pidettiin ensiarvoisen tärkeänä perhekummien vuorovaikutuksessa. Mäkisalo-Ropponen (2011, 102) kuvaa teoksessaan Vuorovaikutustaidot sosiaali- ja terveysalalla sitä, miten vuorovaikutukseen tarvitaan puhumisen lisäksi myös toisen kuuntelemista. Kuunteleminen ei aina ole helppoa vaan se vaatii avoimuutta, rohkeutta ja erityisesti kärsivällisyyttä. Omista mielipiteistä poikkeavien mielipiteiden vastaanottaminen voi olla joskus hankalaa, jo omien käsitysten kyseenalaistamisen vuoksi. Yllätyimme perhekummien

taidoista lukea perheiden tarpeita. Heidän taidot kuulostivat lähes ammatilliselta työltä. Uskommekin, että lähes kaikkien perhekummien sosiaali- ja terveysalan taustalla oli vaikutusta myös heidän vuorovaikutustaitoihinsa.

Onnistumisen kokemuksia kysyttäessä huomasimme näiden kokemusten olevan perhekummeille ilmeisen tärkeitä. Näkemyksemme mukaan onnistumisen kokemukset kummissuhteessa pitivät perhekummien motivaatiota yllä ja sitoutuivat heitä enemmän toimintaan. Erityisen tärkeänä onnistumisena perhekummien kertomuksista oli havaittavissa kummissuhteen aikana syntynyt luottamus lapsiin. Lasta voi tukea parhaiten olemalla aidosti läsnä, kun aikuinen huomaa, näkee ja kuulee hänet, mahdollistuu lapsen ja aikuisen luottamussuhteen syntyminen (Korhonen 2005, 39). Myös perheen äidin luottamuksellisena kuuntelijana oleminen oli ilmeisen tärkeää perhekummeille. Ilman näitä voi luottamussuhteen syntyminen olla haastavaa. Jokainen kokee luottamuksen henkilökohtaisella tavalla (Raatikainen 2015, 132). Tuettava voi kokea turvattomuuden tunnetta, mikäli hänen ja auttajan välille ei ole syntynyt luottamuksellista suhdetta ja tuettavan tarpeita ei huomioda vaan auttaja esittää vain omia neuvojaan, tuettavan todellisista tarpeista huolimatta (Raatikainen 2015, 108 - 109).

Tuloksista kävi ilmi, että useimmat perhekummit jakoivat esimerkiksi lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyviä omakohtaisiin kokemuksiin pohjautuvia neuvoja perheille. Perhekummien mukaan nimenomaan perheen äidit arvostivat näitä neuvoja. Teimme huomion perhekummien kertomuksista, että perhekummit olivat mitä ilmeisimmin käytännön hyödyksi perheille. Näemme tämän lisäneen huomattavasti perhekummien onnistumisen kokemuksia kummissuhteen aikana.

Onnistumisista huolimatta perhekummit kertoivat myös kummissuhteen aikana ilmenneistä haasteista. Perhekummien kertomuksista nousi vahvasti esiin vertaistapaamisten tärkeys, silloin kun he olivat kohdanneet kummiperheessä mietityttämään jääneitä asioita. Tapaamisissa perhekummit jakoivat myös toisilleen neuvoja haasteellisiin tilanteisiin. Vertaisryhmän merkitystä vapaaehtoisille esittelemme tarkemmin luvussa 3.2.2, jossa käsitellään työnohjausta ja vertaisryhmätoimintaa. Johtopäätöksenä voimme todeta, että vertaisryhmät ovat mielestämme vapaaehtoisten toimijoiden yksi merkittävimmistä kokemusten purku väylistä. Vertaistapaamisissa vapaaehtoiset tapaavat toisia

samaa työtä tekeviä, jotka ymmärtävät parhaiten kuultuja kertomuksia. Tulimme myös siihen tulokseen, että ilman perhekummeille järjestettyjä vertaistapaamisia monikaan perhekummi ei olisi toimintaan niin tyytyväinen kuin tällä hetkellä on.

Ennen vapaaehtoistyötä kuvasi enemmän pyyteetön auttamistyö. Tutkimusta tehdessämme tulimme siihen tulokseen, että jokainen perhekummi oli ryhtynyt toimintaan saadakseen myös jotakin itselleen. Perhekummitoiminta vaikutti ilmiselvästi merkittävällä tavalla jokaisen perhekummin elämäänsä positiivisena iloa tuovana tekijänä. Itselleen jotakin saadessaan, jaksaa usein myös paremmin auttaa tuettavia. Perhekummien taito huomata omat rajat ja jaksaminen oli mielestämme perhekummeilla hyvin hallinnassa.

Huomasimme perhekummien olevan yleisesti ottaen todella tyytyväisiä perhekummitoimintaan niin perheiden kuin organisaationkin osalta. Yllätyimme kuitenkin tuloksissa esiin nousseen palautteen toimintatapojen epäselvyydestä. Yleisesti ottaen perhekummit kokivat saavansa palautetta tukihenkilövästävältä. Perhekummien epätietoisuus siitä, milloin heidän olisi kuulunut saada henkilökohtaista palautetta, jäi mietityttämään perhekummien lisäksi myös meitä. Halonen kumppaneineen (2010, 79, 82 – 84) teoksessa 10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan kirjoittavat seuraavasti. Tärkein tapa kannustaa vapaaehtoisia on huomioida vapaaehtoisen työpanos. Myös vapaaehtoiset kaipaavat tunnustuksen ja kiitoksen lisäksi arviota omasta toiminnastaan. Jos tehtävä on haasteellista tai aikaa vievää, silloin palautteen saamisen tärkeys korostuu. Vapaaehtoiselle tulee kertoa, että hänen työtään arvostetaan. Lisäksi vapaaehtoiselle tulee kertoa, että hänen työnsä vaikuttaa kokonaistavoitteen saavuttamiseen. Myös rakentavaa palautetta tulee antaa ja kertoa tarkasti, mihin palautteen antaminen pohjautuu. Palautteenantaja voi osoittaa vapaaehtoiselle arvostavansa häntä antamalla palautetta. Mielestämme palautteen antamisen tärkeyttä ei tule unohtaa myöskään vapaaehtoistoiminnassa. Tämä ilmeni myös tutkimuksemme tuloksissa perhekummien epävarmuutena siitä, olivatko he saaneet heille luvattua palautetta riittävästi.

Palautteen epäselvyydestä huolimatta huomasimme perhekummien olevan yleisesti ottaen tyytyväisiä organisaation tukeen. Perhekummit kertoivat olevansa tyytyväisiä organisaation järjestämiin koulutuksiin ja tapahtumiin, kuten virkistystoimintaan. Kuulemamme mukaan perhekummit vaikuttivat olevan eri-

tyisen tyytyväisiä organisaation järjestämiin vertaistapaamisiin, joissa perhekummit pääsivät purkamaan omia tuntemuksiaan toisille perhekummeille sekä tukihenkilövastaavalle. Tukihenkilövastaavan läsnäoloa tapaamisissa perhekummit tuntuivat pitävän erityisen tärkeänä. Organisaatio oli osannut hyvin ottaa toiminnassaan huomioon perhekummien tyytyväisyyteen vaikuttavia tekijöitä, jotka osaltaan varmasti vaikuttavat myös perhekummien päätökseen jatkavatko he perhekummeina myös tulevaisuudessa.

7.1 Havainnointi

Perhekummien ryhmähaastattelut nauhoitettiin, joka mahdollisti perhekummien ryhmäkäyttäytymisen havainnoimista. Ryhmähaastatteluissa havainnoimme ryhmän jäsenten käyttäytymistä ja ryhmädynamiikkaa sekä sitä, oliko perhekummien helppo vastata kysymyksiimme vai joutuivatko he pohtimaan vastauksiaan. Haastateltavaa koskeva paine on pienempi ryhmähaastattelussa, sillä vuorovaikutus keskittyy vastausten sijaan enemmän osallistujien vuorovaikutukselle. Tällöin haastateltava ei mieti niin sanottuja ”oikeita vastauksia”. (Pietilä 2010, 227.) Havainnointimenetelmiä on myös kritisoitu siitä että, havainnoijat tilanteessa saattavat muuttaa tai häiritä tilanteen kulkua. Havainnoitavien käytös saattaa joissakin tilanteissa muuttua, jos tilanteessa on ulkopuolinen tutkija. (Hirsjärvi ym. 2010, 213.) Tämä ei näkynyt perhekummien haastatteluissa. Asiaan saattoi vaikuttaa se, että toinen haastattelijoista oli perhekummeille ennestään tuttu henkilö.

Ryhmässä vaikuttavat voimat ja tunteet, jotka voivat olla tiedostamattomia tai tietoisia. Ryhmäilmiöt kertovat ryhmän sisäisestä dynamiikasta ja voimasta. Toimivassa ryhmässä vuorovaikutus on jatkuvaa ja osapuolet vaikuttavat toisiinsa kirjaimellisesti. Ryhmän luonteeseen, kiinteytymiseen ja hajoamiseen vaikuttaa ryhmän koko. Kiinteytyminen ilmenee jäsenten samanmielisyytenä, joka vaikuttaa ryhmäytymiseen ja yhteishenkeen. Yksilön mielipide voi muuttua ryhmän normien mukaiseksi ryhmäpaineen vaikutuksesta. (Salonen 2012, 26 - 28.) Ryhmään saattaa myös kuulua hallitsevia persoonia, jotka ohjaavat usein keskustelua (Metsämuuronen 2006, 244).

Jäimme miettimään, miten vastaukset olisivat muuttuneet, jos haastattelut olisi toteutettu yhtenä haastatteluna. Olisivatko perhekummit vastanneet kysymyk-

siin lyhyemmin ja tarkemmin tai olisiko vastauksissa ollut havaittavissa niin suuria eroja? Havaintojemme mukaan ryhmän toimintaan vaikutti se, että perhekummit olivat entuudestaan tuttuja toisilleen. Tämä näkyi keskustelun rentoutena.

Jäimme myös pohtimaan miten perhekummien vastaukset olisivat muuttuneet jos haastattelut olisi toteutettu yksilöhaastatteluina. Yksilöhaastatteluissa ryhmäpaine ei ainakaan olisi ohjaillut perhekummien vastauksia, eivätkä perhekummit olisi kuulleet toistensa vastauksia, mikä saattoi vaikuttaa ryhmähaastatteluiden aineistoon. Ryhmähaastatteluiden alussa havaitsimme ryhmäpaineen vaikuttavan enemmän perhekummien mielipiteisiin, mutta haastatteluiden edetessä huomasimme perhekummien rentoutuvan ja tuovan rohkeammin omia mielipiteitään ja kokemuksiaan esiin.

7.2 Yhteenveto

Mielestämme vapaaehtoisten työn mielekkyyteen vaikuttavia tekijöitä voidaan katsoa lähes samalta kannalta kuin ammatillista työtä tekevienkin. Vapaaehtoisten haluun auttaa muita vaikuttaa merkittävästi oma motivaatio ja sitoutuminen muiden auttamiseen ja organisaatioon, sillä vapaaehtoiset eivät saa työstään rahallista palkkaa. Vapaaehtoisuudesta huolimatta auttamistyö kuormittaa myös vapaaehtoisia, ja hekin joutuvat kohtaamaan auttamistyön haasteita, siksi heidän jaksamisestaan tulee myös huolehtia. Organisaation tuen ja koulutuksen merkitystä ei pidä myöskään väheksyä vapaaehtoistyötä tekevien kohdalla. Vapaaehtoiset kaipaavat yhtäläillä organisaation tukea kuin ammatillistakin työtä tekevät työntekijät. Työhön perehdyttäminen, koulutus sekä yksilöllinen ja yhteisöllinen tuki ovat merkittäviä asioita niin vapaaehtoisten kuin organisaationkin kannalta. Jos vapaaehtoiset voivat hyvin, silloin myös organisaatiolla on mahdollisuus lisätä työn tehokkuutta.

Yhteenvetona voimme todeta, että perhekummitoiminnassa mukana olevat perhekummit vaikuttivat olevan erittäin motivoituneita perhekummeja ja heistä oli kummivuoden aikana muodostunut tiivis ryhmä. Motivaatioon vaikuttavia tekijöitä oli useita ja kokemukset vaihtelivat paljonkin. Koettuihin kokemuksiin vaikutti ilmeisen selvästi kummiperheiden toimintatavat ja perhetilanteet, mikä on sanomattakin selvä asia. Organisaatiolta saamaan tukeen ja koulutukseen

perhekummit vaikuttivat olevan ilmeisen tyytyväisiä. Uskomme tämän vaikuttaneen suurelta osaltaan myös siihen, miten perhekummit kokivat koko kumivuotensa.

Haastatteluissa havaitsimme perhekummien innostuneisuuden osallistua perhekummitoiminnan tutkimukseen. Perhekummeista oli selvästi aistittavissa tyytyväisyys, että he saivat oman äänensä kuuluviin. Perhekummeista huomasimme myös, että he kokivat tulleen huomatuiksi ja että heitä arvostetaan, sillä heidän kokemuksiaan haluttiin selvittää.

8 POHDINTA

Opinnäytetyöprosessimme alkoi joulukuussa 2015. Sitouduimme opinnäytetyöhömmekä itsellemme asetettuun aikatauluun ja etenimme prosessissa tutkimussuunnitelman mukaisesti. Halusimme olla perusteellisia opinnäytetyöhön liittyvissä valinnoissa, jotta pystyimme vastaamaan tilaajalle lupaamiimme tavoitteisiin, selvittämällä vastaukset asettamiimme tutkimuskysymyksiin.

Koimme prosessin mielenkiintoisena, mutta aika ajoin haastavana. Prosessi eteni sykleissä. Alussa teimme muutaman kuukauden erittäin tiiviisti töitä tutkimussuunnitelman ja haastattelukysymysten parissa, jotta saimme tarkoituksen mukaisen pohjan tutkimuksellemme. Tutkimussuunnitelman hahmottaminen oli vaikein vaihe koko prosessissa, siihen asti, kunnes löysimme punaisen langan tekemisellemme. Tutkimussuunnitelman vaikeuksien läpikäymisen koimme lopulta hedelmällisenä työmme lopputuloksen kannalta, sillä valmista suunnitelmaa noudattaen prosessimme loppu tuntui helpommalta. Haastatteluiden ja aineiston litteroinnin jälkeen pidimme niin sanotun luovan tauon, joka tuli tarpeeseen. Tauon aikana saimme pohtia rauhassa litteroimaamme tekstiä sekä työstettyä mielessämme prosessin etenemistä. Tauko antoi myös hetkeksi mahdollisuuden irtaantua tutkimuksestamme, minkä koimme erittäin hyödylliseksi, sillä se antoi meille lisää voimia ja innostusta jatkaa prosessia loppuun asti. Prosessille asettamamme vuoden aikataulu mahdollisti opinnäytetyön jokaisen vaiheen perusteellisen ja tarkoituksenmukaisen toteuttamisen.

Yhdessä työskentelyn etuna näimme mahdollisuuden ajatusten vaihtoon sekä vastuun jakamiseen, erityisesti haastavammissa vaiheissa. Aloittelevina tutkijoina koimme eduksi voimavarojen yhdistämisen ja tutkimusta tehdessä toisel-

ta tuen saamisen ja toisen näkemysten peilaamisen omiin näkemyksiin. Haastatteluista kertyneitä aineistoja litteroidessa ja analysoidessa kahdet korvat olivat erittäin hyödylliset, sillä vaikka aineisto oli kummallakin litteroijalla sama, pystyimme tekemään aineistoista myös erilaisia huomioita. Yhteistyössä haasteelliseksi koimme joskus aikataulujen yhteen sovittamisen muiden jäljellä olevien opiskelujen vuoksi.

Halusimme tarjota opinnäytetyön tilaajalle mahdollisimman kattavasti tietoa perhekummien kokemuksista, joiden avulla Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piiri voi kehittää perhekummitoimintaansa ja hyödyntää tutkimustuloksiamme haluamallaan tavalla. Tutkimuksessa etsittiin vastauksia kolmeen tutkimuskysymykseen: Millaisia motiiveja perhekummeilla oli ryhtyä vapaaehtoistyöhön ja toimia siinä? Miten perhekummit olivat kokeneet kummina olemisen? Millaisena perhekummit olivat kokeneet organisaation tuen ja koulutuksen? Tutkimustuloksien perusteella saimme mielestämme vastaukset tutkimuskysymyksiimme. Perhekummien motivaationa tuli tuloksista ilmi muun muassa perhekummien vahva halu auttaa lapsiperheitä, tukea vanhemmuutta ja olla arjen tukena. Tuloksista ilmeni myös laajasti kummivuoteen mahtuvia kokemuksia kuten onnistumia ja pettymyksiä sekä perhekummien jaksamiseen vaikuttavia tekijöitä. Organisaatiolta saatuun tukeen perhekummit vastasivat muun muassa olevansa yleisesti ottaen tyytyväisiä, mutta palautteen antamiseen perhekummit toivoivat vielä selkeyttä.

Myös aikaisemmissa tutkimuksissa on noussut esiin samankaltaisia tutkimustuloksia kuin meidän opinnäytetyössämme. Suvi Rangelin (2015) pro gradu -tutkimuksen tuloksissa todetaan, että vapaaehtoistyöhön osallistumisesta seuraa voimavaroja myös vapaaehtoiselle itselleen, jolloin toimintaan halutaan sitoutua. Tämän lisäksi vapaaehtoistyöntekijät kokivat perhetapaamistoiminnassa mukana olon vaivattomaksi, koska järjestö (MLL) tarjoaa vapaaehtoistyön toteuttamiseen erinomaiset puitteet. Eero - Tapani Hynysen (2015) pro gradu -tutkimuksen tulosten pohjalta todetaan vapaaehtoistoiminnan edustavan vapaaehtoisille ensisijaisesti omien arvojen mukaista yhteisöllistä toimintaa, mikä lisää heidän henkilökohtaista hyvinvointiaan. Emmi - Juulia Utin (2008) pro gradu -tutkimukseen osallistuneiden haastateltavien sitoutumista selitti pääsääntöisesti toimiva ja vastavuoroisesti palkitseva tukisuhde. Aikaisempien tutkimusten tuloksissa löytyi vertailupohjaa ja yhtäläisyyksiä meidän opinnäytetyön tutkimuksen tuloksiimme.

Haastatteluaineistoa kuunnellessa ja litteroidessa opinnäytetyön tekijä voi aluksi turhautua tai pettyä kerättyyn haastatteluaineistoon. Opinnäytetyön tekijällä saattaa usein olla tarkat ennako-odotukset aineiston suhteen ja jos haastateltavat eivät ota lainkaan esille opinnäytetyön tekijän odotusten mukaisia teemoja, voi pettymys olla tekijälle suuri. Tämä kertoo tekijän liian tarkoista ennakkokäsityksistä. Tällöin aineiston uudelleen läpikäyminen voi olla hyödyksi ja opinnäytetyön tekijä voi löytää aineistosta uusia näkökulmia, jotka auttavat työn rajaamisessa. (Hyvärinen ym. 2010, 14 - 15.) Ensimmäistä kertaa tutkimusta tekevinä kohtasimme prosessin aikana myös haasteisiin. Yksi haasteellisimmista vaiheista oli, kun tutkimusaineisto oli litteroitu ja koimme turhautuvamme aineiston sisältöön, jolloin kyseenalaistimme haastattelukysymyksiämme. Aloimme pohtia, mitä olisi pitänyt kysyä toisin ja mitä jäi kysymättä, jotta olisimme saaneet kerättyä sisällöltään toisenlaista aineistoa. Aineistoon useamman kerran perehtymällä totesimme kuitenkin, että turhautuminen oli turhaa ja että aineistosta löytyi juuri oikeanlaiset vastaukset, joiden avulla pystyimme vastaamaan asettamiimme tutkimuskysymyksiin.

Myös opinnäytetyön rajaamisen koimme haastavana ja se vaati paljon pohdintaa sekä aiheeseen ja tutkimusaineistoon perehtymistä. Työmme rajaamisessa auttoi aineistonanalyysi menetelmän valinta. Lähdemateriaalien löytäminen aiheutti pientä päänsäivää. Aiheeseen liittyen löytyi muuten suhteellisen hyvin uutta lähdekirjallisuutta, mutta löytämämme vapaaehtoistoimintaan liittyvä kirjallisuus oli pettymykseksemme jo hieman vanhempaa tuotosta.

Ensimmäistä tutkimusta tekevinä lähdimme tavoittelemaan ehkä hieman laajaa kokonaisuutta. Jälkeenpäin asiaa pohdittuamme huomasimme tutkimuskysymyksiemme käsittelevän liian montaa aihepiiriä. Olisimme voineet keskittyä kolmen tutkimuskysymyksen sijaan esimerkiksi kahteen tutkimuskysymyseen tai jopa vain yhteen aihepiiriin, jolloin olisimme voineet saada tutkimuskysymyksiimme tarkempia ja syvällisempiä vastauksia. Tekemistämme valinnoista huolimatta olemme lopputulokseen tyytyväisiä. Tutkimustulosten avulla pystymme tarjoamaan tilaajalle kattavan tietopaketin perhekummien kokemuksista, mitä he voivat hyödyntää toiminnan kehittämisen lisäksi myös uusien perhekummien rekrytoinnissa ja koulutuksessa.

Opinnäytetyön haasteellisuudesta huolimatta koko prosessi oli antoisa ja opetti meille erittäin paljon niin itsestämme kuin tutkimuksen eri vaiheista. Opimme

suuremman kokonaisuuden hallintaa sekä tekemään siihen vaikuttavia valintoja, kuten menetelmien valintoja. Mielestämme onnistuimme hyvin tekemisemme valinnoissa ja siksi koemmekin suurta onnistumisen tunnetta tuottamastamme lopputuloksesta.

Opinnäytetyömme kokonaisuus tuki omaa ammatillista kasvua ja kehitystämme. Opimme tätä työtä tehdessämme myös ammatillisen ja vapaaehtoistyön rajan olevan hiuksenhieno. Perhekummien kokemuksia selvittäessämme huomasimme vapaaehtoisten tekevän lähes samaa perheiden auttamis- ja tukemistyötä kuin ammatillista työtä tekevät perhetyöntekijät. Tämä ilmeni perhekummien pohdinnoissa siitä, olisivatko perheet tarvinneet vapaaehtoisen tuen lisäksi myös ammatillista tukea. Ennen tätä tutkimusta olimme ajatelleet tämän rajan olevan hieman selkeämpi.

Koimme työmme hyödylliseksi jokaiselle osapuolelle, ja tämä toimi meitä innostavana tekijänä vuoden kestäväälle haastavalle opinnäytetyöllemme. Lisäksi innostuimme työn tuloksista aivan luontaisesti ja koimme että työllämme on yhteiskunnallista merkitystä perheiden auttamisessa, tukemisessa ja perhekummitoiminnan tietouden lisäämisessä sekä toimintaan mukaan liittymisen kynnyksen mataloittamisessa.

8.1 Eettisyys ja luotettavuus

Jo tutkimusaiheen valinta on eettinen ratkaisu. Tutkimuksen kohdetta päätettäessä pohditaan, miksi tutkimukseen ryhdytään, kenen ehdoilla kohde valitaan ja miten tutkimuksessa edetään. Eettistä pohdintaa näissä asioissa teimme myös omassa opinnäytetyössämme. Koimme perhekummien eli toiminnan tekijöiden kokemukset tärkeäksi ja merkitykselliseksi aiheeksi oma-kohtaisesti, toiminnassa mukana olevien kummien kannalta (heidän kokemuksiansa esiin tuomiseksi) sekä toimintaa ohjaavan organisaation taholta. (Hirsjärvi ym. 2013, 24 - 25.)

Tutkimuksen eettisen perustan muodostavat ihmisoikeudet. Tutkittavien suojaan kuuluu vapaaehtoinen suostuminen, tieto mitä ollaan tutkimassa ja mitkä ovat tutkimuksen tavoitteet ja menetelmät sekä tutkimuksen luottamuksellisuus ja siitä huolehtiminen. Myös nimettömänä pysyminen kuuluu tutkittavien suojaan, josta on ehdottoman tärkeä huolehtia, jos tutkimukseen osallistujat

eivät anna suostumusta henkilöllisyytensä paljastumiseen. Tutkijoiden on kannettava vastuu ja noudatettava lupaamiaan sopimuksia, eikä johtaa osallistujia harhaan. (Sarajärvi & Tuomi 2013, 127 - 129, 131 - 132.) Eettisesti hyvä ja uskottava tutkimus edellyttää hyvän tieteellisen käytännön noudattamista. Käytäntö edellyttää tutkimuksen tekemistä yksityiskohtaisesti ja tarkoituksenmukaisesti sekä noudattaa tieteelliselle tiedolle asetettuja edellytyksiä. Muiden tutkijoiden työt tulee huomioida asian vaatimalla tavalla. Tutkimuksessa tulee noudattaa yleistä huolellisuutta, rehellisyyttä sekä soveltaa tieteellisen tutkimuksen mukaisia tiedonhankinta-, arviointi- ja tutkimusmenetelmiä. (Hirsjärvi ym. 2013, 23 - 24; Sarajärvi & Tuomi 2013, 132 - 133.) Tutkimus mietittiin alusta lähtien tarkoituksenmukaiseksi ja teimme yksityiskohtaiset suunnitelmat työn eri vaiheille. Perhekummien haastattelun runko oli tarkoituksenmukaisesti pohdittu ja työn vaiheet etenivät huolellisesti eettisiä periaatteita noudattaen. Perhekummien anonymiteetistä huolehdimme opinnäytetyön jokaisessa vaiheessa. Lisäksi kerroimme perhekummeille haastattelun saatekirjeessä kaiken oleellisen tiedon tutkimuksestamme ja sen käyttötarkoituksesta.

Lainatessamme toisen tekstiä merkitsimme asianmukaiset lähdeviitteet. Opinnäytetyössämme esittelimme tutkimuksen eri vaiheet ja tulokset johdonmukaisesti ja totuudenmukaisesti sekä pohdimme johtopäätöksiä ja lopputuloksia kriittisesti. Käyttämiämme menetelmiä kuvasimme totuudenmukaisesti. Raportointimme oli totuudenmukaista ja toi esiin myös työn puutteet. Myös salassapitovelvollisuudesta huolehdimme erittäin tarkkaan. (Hirsjärvi ym. 2010, 23 - 27; Sarajärvi & Tuomi 2013, 132 - 133.)

Tutkimuksen eettisyys koskee myös laatua. Opinnäytetyön on oltava laadukas, tutkimusasetelman on oltava sopiva sekä raportoinnin on oltava huolella tehty. Eettinen sitoutuneisuus ohjaa koko opinnäytetyön tutkimusta. Moraaliset valinnat ohjaavat tutkimusta, tarvitaan siis eettistä pohdintaa, miten valitaan tutkimusaiheet ja mitkä asiat ovat tärkeitä. Aiheen eettiseen pohdintaan kuuluu pohtia, kenen ehdoilla valitaan tutkimusaihe ja miksi siihen ryhdytään. (Sarajärvi & Tuomi 2013, 127 - 129.) Ennen opinnäytetyön aloittamista Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piiri hyväksyi aiheemme ja antoi meille luvan perhekummien haastatteluihin sekä haastatteluista saadun aineiston hyödyntämiseen opinnäytetyössämme. Teimme sopimuksen, josta ilmenivät opinnäytetyömme aihe ja osapuolet. Lisäksi luotettavuuden lisäämiseksi opin-

näytetyötämme ja perhekummien haastatteluja varten anoimme Mannerheimin Lastensuojeluliitolta tutkimusluvan.

Tutkimusta tekevät ovat usein osa tutkimansa yhteisön toimintaa tai työskentelevät yhteisössä. Puolueettomuusnäkökulma ja tutkimuksen läpinäkyvyys tulee silloin huomioida tutkimuksen luotettavuutta ja etiikkaa arvioidessa (Vilkkä 2015, 198). Toinen opinnäytetyön tekijöistä oli osa yhteisöä eli itsekkin perhekummi, joka osallistui toimintaan ja perhekummien vertaistapaamisiin säännöllisesti. Toinen tekijä on vasta tulevaisuudessa aloittamassa perhekuumina toimimisen, joten hänellä ei ole vielä aiempaa kokemusta perhekummiudesta, joka olisi saattanut vaikuttaa tutkimuksen suunnan ohjaamiseen itselleen tai opinnäytetyön tilaajalle mieleiseen suuntaan. Tuomme luotettavuuden ja eettisyyden kannalta opinnäytetyön tekijöiden lähtökohdat esiin, sillä emme antaneet niiden vaikuttaa tutkimuksen aikana päätettyihin ratkaisuihin. Työn luotettavuudelle oli hyvä perusta se, että oli kahdesta eri lähtökohdasta oleva tutkija tekemässä tätä opinnäytetyötä.

Tutkimus arvioidaan kokonaisuutena ja sen luotettavuuteen vaikuttavat kaikki tutkimukseen liittyvät seikat kuten tutkimuksen kohde ja tarkoitus, tutkijan oma sitoutuminen tutkimukseen, aineiston keruu menetelmät ja niiden sopivuus, tutkimuksen tiedonantajien valinta ja yhteydenotto heihin, tuloksien esittäminen ennen opinnäytetyön julkaisua tiedonantajalle, tutkimuksen kesto, aineiston analyysi, tutkimusraportin luotettavuuden arvioiminen sekä raportointi. Tutkimus joka on suunniteltu ja toteutettu yksityiskohtaisesti ja huolellisesti, lisää tutkimuksen luotettavuutta ja antaa lukijoille vastaukset asetettaviin kysymyksiin sekä vastaa luetteloon merkityistä asioista. (Sarajärvi & Tuomi 2013, 140 - 141.)

Luotettavuuden takaamiseksi suunnittelimme, toteutimme ja raportoimme kaikki opinnäytetyön työvaiheet tarkasti. Lisäksi kuvasimme opinnäytetyön toteutuksessa työvaiheet tarkasti ja perustellen valintamme hyvin. Haastattelutosten luotettavuutta lisäsimme haastateltavien vapaaehtoisella osallistumisella. Haastattelukutsu lähetettiin kaikille Kotkan ja Kouvolan perhekummeille, jolloin me opinnäytetyön tekijät eikä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymenpiiri voitu vaikuttaa haastateltavien valintaan. Opinnäytetyön haastatteluaineistoa käsitelimme kunnioittavasti. Aineisto analysoitiin tarkoin harkitun menetelmän avulla, mikä oli tutkimuksemme kannalta sopivin. Varmistimme työn

luotettavuuden tilaajalle. Haastatteluaineiston puhtaaksi kirjoittamisen jälkeen hävitimme nauhoitetut haastattelut huolellisesti. Varmistimme jokaisen perhekummin yksityisyyden ja sen, etteivät haastatteluaineistot päässeet ulkopuolisten käsiin. Tutkimuksen tulokset esittelemme Kymen piirin edustajille lokakuussa 2016, joita tilaaja voi hyödyntää haluamallaan tavalla.

Laadullisen tutkimuksen toistettavuuden periaatteen mukaan tutkimuksen lukijan on päädyttävä samaan tulokseen kuin tekijäkin. Sen saavuttaminen vaatii tutkimuksen kulun ja tavoitteiden hyvää kuvausta ja tulkinnan havainnollistamista aineistokatkelmilla esim. haastattelusta. Aineistokatkelmien tarkoitus on havainnollistaa johtopäätöksiä ja vuoropuhelua. (Vilka 2015, 198.) Tutkimustuloksissa käytimme perhekummien haastatteluaineistosta poimimiamme aineistokatkelmia eli suoria lainauksia, jotta pystyimme paremmin havainnollistamaan myös opinnäytetyön lukijoille käytyjä vuoropuheluita ja johtopäätöksiämme, jotka muodostivat tutkimustulokset.

8.2 Jatkotutkimus- ja kehittämis ehdotukset

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piirin perhekummitoimintaa on aikaisemminkin tutkittu. Aikaisemmassa tutkimuksessa tutkittiin perhekummitoimintaa perheiden kokemana. Aikaisemman tutkimuksen jatkotutkimusehdotuksena oli tutkia perhekummitoimintaa myös perhekummien kokemana, johon me tutkimuksellamme halusimme vastata. Kymen piirissä ei ole aikaisemmin tutkittu lainkaan perhekummien kokemuksia, joten tutkimuksestamme on varmasti hyötyä opinnäytetyön tilaajalle.

Opinnäytetyömme prosessin aikana meille heräsi ajatus, että Kymen piirin perhekummitoimintaa voisi tutkia myös tukihenkilövastaavan näkökulmasta. Esimerkiksi voisi tutkia, miten tukihenkilövastaava näkee perhekummitoiminnan hyödyn, hyötyvätkö perheet toiminnasta odotetulla tavalla ja miten tukihenkilövastaava näkee perhekummien tarjoaman tuen lapsiperheille. Niin, että jokaisen toiminnassa mukana olevan toimijan kokemukset tulisivat esille. Nämme perhekummitoiminnan niin tärkeänä ja helposti lähestyttävänä lapsiperheiden tuen muotona, jonka vuoksi sitä tulisi mielestämme kehittää laajempaan yhteistyöhön kunnallisten neuvolapalveluiden rinnalle. Tätä voisi ryhtyä kehittämään esimerkiksi erilaisten projektien avulla.

LÄHTEET

- Aarnikoivu, H. 2010. Työelämätaidot – menesty & voi hyvin. Juva: WS Bookwell Oy.
- Bardy, M. & Lammi-Taskula, J. 2009. Vanhemmuuden ilot ja murheet. Teoksessa Lapsiperheiden hyvinvointi, toim. Ahlström, S., Karvonen, S. & Lammi-Taskula, J., s. 60 - 67.
- Forss, P. & Vatula-Pimiä, M.-L. 2014. Sosiaalinen turva ja hyvinvointi. 5. uudistettu painos. Porvoo: Edita Publishing Oy.
- Halme, N., Kanste, O. & Perälä, M.-L. 2014. Lapsiperheiden kokemus palvelujen saatavuudesta ja tuen riittävydestä. Teoksessa Lapsiperheiden hyvinvointi 2014, toim. Lammi-Taskula, J. & Karvonen, S., s. 228 - 240.
- Halme, N., Nykänen, S., Perälä, M.-L. & Salonen, A. 2011. Miten lasten ja perheiden palvelut vastaavat tarpeita? Vanhempien näkökulma. Raportti. Tampere: Juvenes Print – Tampereen Yliopistopaino Oy.
- Halme, N. & Perälä, M.-L. 2014. Lapsiperheiden huolet ja avun saanti. Teoksessa Lapsiperheiden hyvinvointi 2014, toim. Lammi-Taskula, J. & Karvonen, S., s. 216 - 226.
- Halonen, M., Karreinen, L. & Tennilä, M. (toim.) 2010. 10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan. Eura: Vihreä sivistysliitto ry.
- Hansen, M., Janhunen, T., Kytöpuu, K., Salo, S., Seppänen, P., Seppänen, S., Tapio, N. & Vilén, M. 2014. Perhe ja perhetyö. Teoksessa Kohtaamisia lapsiperheissä – Menetelmiä perhetyöhön, toim. Seppänen, P., Tapio, N., Toivanen, R. & Vilén, M., s. 9 - 59.
- Heino, M. & Kaivolainen, M. 2010. Toimivat vertaiset – Kirjanen omaishoitoyhdistysten vertaistuki toimintaan. Omaishoitajat ja Läheiset –Liitto ry:n julkaisu 2/2010. Pori: Kehitys Oy.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15.–16. painos. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 18. painos. Helsinki: Tammi.
- Hynynen, E.-T. 2015. Pyyteetöntä auttamista, henkilökohtaista hyötyä ja persoonatonta ystävyyttä – Vapaaehtoistyön motiivit kolmannen sektorin auttamistyössä. Pro Gradu -tutkimus. Tampereen yliopisto.
- Hyppönen, T., Janhunen, T., Prusila, L., Salo, S., Seppänen, P., Tapio, N., Toivanen, R. & Vilén, M. 2014. Parisuhde ja vanhemmuus. Teoksessa Kohtaamisia lapsiperheissä – Menetelmiä perhetyöhön, toim. Seppänen, P., Tapio, N., Toivanen, R. & Vilén, M., s. 101 - 167.

- Hyväluoma, J., Kivijärvi, S. & Rönkä, A. 2009. Vanhemmuus arjessa: neuvottelua, hässäköitä ja hassuttelua. Teoksessa *Perhe-elämän paletti – vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa*, toim. Lämsä, T., Malinen, K. & Rönkä, A., s. 47 - 68.
- Hyväri, S. 2005. Vertaistuen ja ammattiauttamisen muuttuvat suhteet. Teoksessa *Vapaaehtoistoiminta anti, arvot ja osallisuus*, toim. Nylund, M. & Yeung, A.-B., s. 224 - 225.
- Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvuori, J. 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa *Haastattelun analyysi*, toim. Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M., s. 9 - 36.
- Janhunen, T., Nissinen, L., Seppänen, S., Tapio, N. & Vilén, M. 2014. Ammatina perhetyö. Teoksessa *Kohtaamisia lapsiperheissä - Menetelmiä perhetyöhön*, toim. Seppänen, P., Tapio, N., Toivanen, R. & Vilén, M., s. 61 - 99.
- Joutsiluoma, J., Murtojärvi, S. & Talvitie, M. 2010. Ensiperheiden tukityö - ennalta ehkäisevän kotikäyntityön malli ensiperheille. Tampere: Muotialan asuin- ja toimintakeskus ry.
- Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2012. *Perheen parhaaksi – Perhetyön arkea*. Porvoo: Bookwell Oy.
- Kaskela, M. & Väливаara, C. 2010. *Ihan iholla – Opas sijaisvanhempien kasvuryhmien ohjaajille*. Opas- ja käsikirja 2/2010. Jyväskylä: Pesäpuu ry.
- Karnell, S. & Laimio, A. 2010. Vertaistoiminta – kokemuksellista vuorovaikutusta. Teoksessa *Vertaistoiminta kannattaa*, toim. Laatikainen, T., s. 9 - 19.
- Karvonen, S. & Lammi-Taskula, J. 2014. Johdanto. Teoksessa *Lapsiperheiden hyvinvointi 2014*, toim. Lammi-Taskula, J. & Karvonen, S., s. 13 - 23.
- Kauhanen, J. 2007. *Henkilöstövoimavarojen johtaminen*. Helsinki: WSOY Opimateriaalit Oy.
- Kinnunen, U., Lämsä, T., Malinen, K., Poikonen, P.-L., Rönkä, A. & Sevón, E. 2009. Arki elämänalueiden leikkauspisteessä: johtopäätökset ja ehdotuksia perheiden arjen tukemiseksi. Teoksessa *Perhe-elämän paletti – vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa*, toim. Lämsä, T., Malinen, K. & Rönkä, A., s. 273 - 295.
- Korhonen, A. 2005. *Lastensuojelun tukihenkilön käsikirja*. Jyväskylä: Gummerus.
- Kupias, P. & Peltola, R. 2009. *Perehdyttämisen pelikentällä*. Helsinki: Palmenia Helsinki University Press.
- Laimio, A. & Välimäki, S. 2011. *Vapaaehtoistoiminta kehittyy*. Jyväskylä: Keski-Suomen Sosiaaliturvayhdistys.
- Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. 2014. Lapsiperheiden hyvinvointi. Teoksessa *Suomalaisten hyvinvointi 2014*, toim. Karvonen, S., Kestilä, L., Moisio, P., Muuri, A. & Vaarama, M., s. 144 - 159.
- Mattila, K.-P. 2010. *Asiakkaana ihminen*. Juva: PS-kustannus.

Metsämuuronen, J. 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. 1. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

MLL edistää lapsiperheiden hyvinvointia. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Saatavissa: <http://www.mll.fi/mll/> [viitattu 23.1.2016].

MLL kunnan kumppanina. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Saatavissa: <http://www.mll.fi/kuntayhteistyö/> [viitattu 30.1.2016].

MLL osana kuntien perhekeskusverkostoa. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Saatavissa: <http://www.mll.fi/kuntayhteistyö/perhekeskusyhteistyö/> [viitattu 30.1.2016].

MLL:n Kymen piiri. Mannerheimin Lastensuojeluliitto Kymen piiri. Saatavissa: <http://kymenpiiri.mll.fi/tietoa-piirista2/> [viitattu 31.1.2016].

MLL:n perhekummien peruskoulutus 21.3.–1.4.2015. KOTKA - vapaaehtois-toiminta. Koulutuskansio. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piiri.

Musick, M. A. & Wilson, J. 2007. Volunteers: A Social Profile. Bloomington: Indiana University Press.

Myllymaa, T. 2010. Vertaistoimijoiden jaksaminen ja työn tuki. Teoksessa Vertaistoiminta kannattaa, toim. Laatikainen, T., s. 87 - 93.

Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A. & Saarnio, T. 2011. Ammattina sosionomi. 1.-2 painos. Porvoo: WSOYpro Oy.

Mäkisalo-Ropponen, M. 2011. Vuorovaikutustaidot sosiaali- ja terveysalalla. Hämeenlinna: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Nikander, P. 2010. Laadullisten aineistojen litterointi, kääntäminen ja validiteetti. Teoksessa Haastattelun analyysi, toim. Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M., s. 432 - 445.

Nätkin, R. & Vuori, J. 2007. Perhetyön tieto ja kritiikki. Teoksessa Perhetyön tieto, toim. Nätkin, R. & Vuori, J., s. 7 - 38.

Palvelut lapsiperheille. Mannerheimin Lastensuojeluliitto Kymen piiri. Saatavissa: <http://kymenpiiri.mll.fi/palvelut-lapsiperheille/> [viitattu 31.1.2016].

Perhekummit. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Saatavissa: <http://www.mll.fi/perheille/tukihenkilöt/> [viitattu 23.1.2016].

Perhekummit tarjoavat tukea lapsiperheille. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Saatavissa: <http://www.mll.fi/vanhempainnetti/perhekummit/> [viitattu 24.1.2016].

Pietilä, I. 2010. Ryhmä- ja yksilöhaastattelun diskursiivinen analyysi. Kaksi aineistoa erilaisina vuorovaikutuksen kenttinä. Teoksessa Haastattelun analyysi, toim. Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M., s. 212 - 241.

Poikolainen, J. 2007. Lapsiperheen ja työn yhteensovittaminen: Diskursiianalyttinen katse ongelmalähtöiseen keskusteluun. Teoksessa Työn ja perheen tasapaino: sääntelyä, tutkimusta ja kehittämistä, toim. Castrén, A.-M., s. 95 - 116.

Pulkkinen, L. 2002. Kodin ihmissuhteet – Koti, koulu ja yksityinen elämänpiiri hyvän elämän ankkureina. Teoksessa Perhe ja vanhemmuus, toim. Kinnunen, U. & Rönkä, A., s. 14 - 29.

Raatikainen, E. 2015. Lujita luottamusta – Asiakassuhteen rakentaminen sosiaali- ja terveysalalla. Juva: PS-kustannus.

Rangell, S. 2015. Eron jälkeistä vanhemmuutta tukemassa. Vapaaehtoistyöntekijöiden kokemuksia perhetapaamistoiminnasta. Pro Gradu -tutkimus. Tampereen yliopisto.

Ruusuvuori, J. 2010. Litteroijan muistilista. Teoksessa Haastattelun analyysi, toim. Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M., s. 424 - 431.

Salonen, M. 2012. Voimauttavan vertaisohjauksen käsikirja. Tampere: Bookwell Oy.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Syrjänen, K. 2010. Vapaaehtoisten työhohjauksesta apua toimijoiden tukemiseen ja innostamiseen. Teoksessa 10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan, toim. Karreinen, L., Halonen, M. & Tennilä, M., s. 121 - 128.

Tirkkonen, T. 2015. Perhetyö. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Päivitetty 18.11.2015. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/sosiaalipalvelut/perhetyo> [viitattu 5.3.2016].

Tukihenkilötoiminnan muotoja. Erityishuoltojärjestöjenliitto Ehjä Ry. Saatavissa: <http://www.lastensuojeluntukihenkiloksi.fi/fi-tukihenkilotoiminnan-muotoja.html> [viitattu 31.1.2016].

Työnohjaus. Suomen työnohjaajat ry 2016. Saatavissa: <http://www.suomentyonohjaajat.fi/tyonohjaus> [viitattu 7.3.2016].

Utti, E. 2009. Vapaaehtoistyöntekijän sitoutuminen lastensuojelun tukihenkilötoiminnassa. Helsinki: Erityishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry.

Utti, E.-J. 2008. Vapaaehtoistyöntekijän sitoutuminen lastensuojelun tukihenkilötoiminnassa. Pro Gradu -tutkimus. Helsingin yliopisto.

Vaikuttaminen. 2015. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Päivitetty 5/2015. Saatavissa: <http://www.mll.fi/mll/vaikuttaminen/> [viitattu 24.1.2016].

Yeung, A. B. 2005. Tutkimustyökaluja vapaaehtoismotivaation mysteeriin. Teoksessa Vapaaehtoistoiminta – anti, arvot ja osallisuus, toim. Nylund, M. & Yeung, A. B., s. 83 - 103.

Vilkka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Toteutusaikataulu:

- **joulukuu 2015:** aiheen etsiminen, Mannerheimin lastensuojeluliiton Kymen piiri vahvistus opinnäytetyön tilaukselle 9.12.15, Kotkan perhekummeilta alustava vahvistus tutkimukseen osallistumiseen
- **tammikuu 2016:** aiheen vahvistus, opinnäytetyön sopimuksen tekeminen, Kouvolan ja Kotkan perhekummeille lähetetty saatekirje ja kutsu haastatteluun 18.1.2016, teoriapohjan tutkiminen, tutkimussuunnitelman suunnittelu
- **helmikuu 2016:** aineiston keruu ja teoriaosuuden hahmottelu, haastattelun ja haastattelukysymysten suunnittelu, suunnitelmaseminaari 17.2.2016, tutkimussuunnitelman kirjoittaminen
- **maaliskuu – huhtikuu 2016:** tutkimussuunnitelman viimeistely, haastattelut, litterointi
- **toukokuu – kesäkuu 2016:** aineiston analysointi, väliseminaari 26.5.2016
- **heinäkuu – syyskuu 2016:** teoria viitekehyksen loppuun kirjoittaminen, johtopäätösten tekeminen, esitarkastus
- **lokakuu – marraskuu 2016:** viimeistely, tutkimuksen jättäminen arvioitavaksi, päätöseminaari, valmiin opinnäytetyön julkaiseminen, tutkimuksen tuloksien esitleminen työn tilaajalle, kypsyysnäyte

Arvoisat Kotkan perhekummit!

Olemme sosionomiopiskelijoita Kymenlaakson ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyötä Mannerheimin Lastensuojeluliitolle perhekummitoiminnasta. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää Kotkan ja Kouvolan perhekummien kokemuksia ja tuoda esiin kummien näkökulmaa perhekummitoiminnasta.

Osallistumalla yhteiseen teemahaastatteluun voitte mahdollisesti vaikuttaa perhekummitoiminnan kehittämiseen sekä mahdollistatte opinnäytetyömme. Haastatteluaineistosta Mannerheimin Lastensuojeluliitto saa arvokasta tietoa siitä, miten perhekummit ovat kokeneet kummina olemisen. Haastattelussa esiin nousseita kehityshaasteita voidaan käyttää Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekummitoiminnan kehittämiseen.

Haastattelu on laadullinen tutkimus, joka nauhoitetaan. Haastatteluaineisto käsitellään luottamuksellisesti ja nimettöminä. Aineisto tullaan hävittämään heti opinnäytetyön valmistuttua. Valmis opinnäytetyö julkaistaan ammattikorkeakoulujen Theseus-julkaisuarkistossa, josta se on kaikkien luettavissa.

Toivomme teidän osallistuvan haastatteluun tiistaina 29.3.2016 klo 17.00. Kotkan pääkirjaston Einon kammarissa, osoitteessa Kirkkokatu 24, 48101 Kotka.

Mikäli olette estyneitä saapumaan haastatteluun, pyydämme teitä ottamaan yhteyttä.

Ystävällisin terveisin,

sosionomiopiskelijat

Niina Summanen

niina.summanen@student.kyamk.fi

Kati Vanhahonko

kati.vanhahonko@student.kyamk.fi

Kiitämme Teitä jo etukäteen vaivannäöstänne ja tervetuloa yhteishaastatteluun!

Arvoisat Kouvolan perhekummit!

Olemme sosionomiopiskelijoita Kymenlaakson ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyötä Mannerheimin Lastensuojeluliitolle perhekummitoiminnasta. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää Kotkan ja Kouvolan perhekummien kokemuksia ja tuoda esiin kummien näkökulmaa perhekummitoiminnasta.

Osallistumalla yhteiseen teemahaastatteluun voitte mahdollisesti vaikuttaa perhekummitoiminnan kehittämiseen sekä mahdollistatte opinnäytetyöemme. Haastatteluaineistosta Mannerheimin Lastensuojeluliitto saa arvokasta tietoa siitä, miten perhekummit ovat kokeneet kummina olemisen. Haastattelussa esiin nousseita kehityshaasteita voidaan käyttää Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekummitoiminnan kehittämiseen.

Haastattelu on laadullinen tutkimus, joka nauhoitetaan. Haastatteluaineisto käsitellään luottamuksellisesti ja nimettöminä. Aineisto tullaan hävittämään heti opinnäytetyön valmistuttua. Valmis opinnäytetyö julkaistaan ammattikorkeakoulujen Theseus-julkaisuarkistossa, josta se on kaikkien luettavissa.

Toivomme teidän osallistuvan haastatteluun keskiviikkona 30.3.2016 klo 17.30. Kouvolan Mannerheimin Lastensuojeluliiton neuvotteluhuoneessa, osoitteessa Käsityöläiskatu 4, 3 krs, 45100 Kouvola.

Mikäli olette estyneitä saapumaan haastatteluun, pyydämme teitä ottamaan yhteyttä.

Ystävällisin terveisin,

sosionomiopiskelijat

Niina Summanen

Kati Vanhahonko

niina.summanen@student.kyamk.fi

kati.vanhahonko@student.kyamk.fi

Kiitämme Teitä jo etukäteen vaivannäöstänne ja tervetuloa yhteishaastatteluun!

Teemahaastattelukysymykset:

1. Millaisia motiiveja perhekummeilla oli ryhtyä vapaaehtoistyöhön ja toimia siinä?

- Mitkä tekijät vaikuttivat valintaasi ryhtyä Mannerheimin Lastensuojeluliiton tukihenkilötoiminnoista juuri perhekummiksi?
- Oletko saanut kummiudesta jotain itsellesi mikä motivoi sinua vapaaehtoistyöhön?
- Mitkä asiat motivoivat sinua sitoutumaan kummina olemiseen? Miten se ilmenee?
- Voisitko kuvitella jatkavasi perhekummina? Miksi?

2. Miten perhekummit ovat kokeneet kummina olemisen?

- Millaisia onnistumisia olet kokenut kummina toimiessa?
- Miten olet mielestäsi voinut auttaa ja tukea tuettavaa perhettä?
- Oletko kokenut kummiudessa jonkin asian haasteelliseksi? Jos olet, niin minkä?
- Koetko kummina olemisen kuormittaneen sinua? Jos koet, niin miten?
- Minkälaisia odotuksia sinulla oli perhekummiudesta? Ovatko odotukset toteutuneet?
- Onko jotakin mitä haluaisit muuttaa perhekummitoiminnassa? Jos on, niin mitä?

3. Millaisena perhekummit ovat kokeneet organisaation tuen ja koulutuksen?

- Minkälaista tukea koet tarvitsevasi Mannerheimin Lastensuojeluliitolta?
- Miten nykyinen tuki vastaa omia odotuksiasi?
- Koetko riittävänä vertaistapaamisien määrän ja siihen varatun ajan? Jos et, niin minkä verran olisit toivonut niihin käytettävän aikaa?
- Vastaako vertaistapaamisten sisältö sinun toiveisiin ja tarpeisiin?
- Millaista henkilökohtaista tukea olet saanut? Onko perhekummivastaava ollut mielestäsi riittävästi yhteydessä sinuun henkilökohtaisesti?
- Haluaisitko organisaatiolta jotain lisää? Jos haluat, niin mitä?

Arvoisat perhekummit!

Osallistumalla tutkimukseemme perhekummien kokemuksista voitte vaikuttaa Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekummitoiminnan kehittämiseen.

Pyydämme teitä haastatteluun osallistujia vastaamaan esitietokyselyyn. Esitietokyselyn tarkoitus on luoda meille vertailupohjaa perhekummien taustoista ja mahdollisista vaikuttavista tekijöistä, mitkä ovat vaikuttaneet perhekummiksi ryhtymiseen.

Esitietokyselystä saamiamme tietoja tulemme käsittelemään luottamuksellisesti ja hyödyntämään siten, että vastanneet pysyvät nimettöminä ja anonyymeinä.

Vastattuanne kysymyksiin pyydämme teitä lähettämään vastaukset sähköpostitse, ennen yhteishaastattelua. Halutessanne voitte kirjoittaa vastauksista vapaamuotoisen tekstin tai vaihtoehtoisesti vastata kysymyksiin allekkain, kysymysten mukaisessa järjestyksessä.

Esitietokyselyn kysymykset:

- Minkä ikäinen olet?
- Sukupuoli?
- Paikkakunta missä asut?
- Onko sinulla lapsia?
- Mikä olet koulutukseltasi?
- Oletko opiskelija, työssäkäyvä, työtön vai eläkeläinen? Ammattisi?
- Oletko aikaisemmin toiminut vapaaehtoisena? Jos olet, niin missä järjestössä ja mitä tehtäviisi kuului?
- Oletko joskus itse saanut tai tarvinnut apua ja tukea vapaaehtoiselta? Jos olet, niin mitä?

Ystävällisin terveisin,

sosionomiopiskelijat

Niina Summanen

Kati Vanhahonko

niina.summanen@student.kyamk.fi

kati.vanhahonko@student.kyamk.fi

Kiitos vaivannäöstänne ja tervetuloa yhteishaastatteluun!